

Luonnonvara- ja
biotalouden
tutkimus 43/2018

Saimaan vedenomistajat ja norpansuojelu

Irma Kolari, Päivi Eskelinen ja Esa Hirvonen

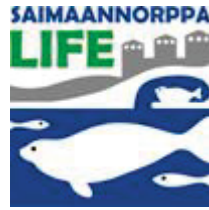
Luonnonvara- ja biotalouden tutkimus 43/2018

Saimaan vedenomistajat ja norpansuojelu

Irma Kolari, Päivi Eskelinen ja Esa Hirvonen

Luonnonvarakeskus, Helsinki 2018

LIFE 12 NAT/FI/000367, OSAHANKKEEN D1 RAPORTTI

Kolari, I., Eskelinen, P. ja Hirvonen, E. 2018. Saimaan vedenomistajat ja norpansuojelu. Luonnonvara- ja biotalouden tutkimus 43/2018. Luonnonvarakeskus, Helsinki. 32 s.

ISBN 978-952-326-619-3 (Painettu)

ISBN 978-952-326-620-9 (Verkkajulkaisu)

ISSN 2342-7647 (Painettu)

ISSN 2342-7639 (Verkkajulkaisu)

URN <http://urn.fi/URN:ISBN:978-952-326-620-9>

Copyright: Luonnonvarakeskus (Luke)

Kirjoittajat: Irma Kolari, Päivi Eskelinen ja Esa Hirvonen

Julkaisija ja kustantaja: Luonnonvarakeskus (Luke), Helsinki 2018

Julkaisuvuosi: 2018

Kannen kuva: Mervi Kunnasranta

Painopaikka ja julkaisumyynti: Juvenes Print, <http://luke.juvenesprint.fi>

Tiivistelmä

Irma Kolari¹⁾, Päivi Eskelinen²⁾ ja Esa Hirvonen¹⁾

¹⁾ Luonnonvarakeskus, Laasalantie 9, 58175 Enonkoski

²⁾ Luonnonvarakeskus, Survontie 9 A, 40500 Jyväskylä

Osana Saimaannorppa-LIFE -hanketta selvitettiin Saimaan vesialueiden omistajien kalastuksen muutoksia, muutosten syitä, kalastusrajoitusten vaikutuksia sekä suhtautumista saimaannorppaan ja sen suojeluun. Tutkimuksen kohdejoukkona olivat norpan keskeisen esiintymisalueen kymmenen osakaskunnan vesialueiden osakkaat, sekä vakituiset asukkaat että vapaa-ajanasuntojen omistajat. Tutkimus koski omistajien kalastusta vuonna 2016 ja se tehtiin posti-, netti- ja puhelinkyselynä. Kyselyyn vastasi 61 % kohdejoukosta. Näkemyksiä verrattiin vuonna 2010 tehtyyn vastaavaan kyselyyn.

Vesialueiden omistajien keski-ikä oli 61 vuotta ja vastaajista 67 % ilmoitti, että kotitaloudessa kalastetaan. Suurin osa kalasti vapaa-ajanasunnoltaan. Tärkein pyyntimuoto kalastaneille vedenomistajille oli verkkopyynti avovedestä. Erityisen tärkeää se oli yli 60-vuotiaille. Verkkopyynnin tärkeys ei ole 2010-luvulla vähentynyt. Uistelu kiinnosti nuorempia, samoin myös talviverkoilla kalastaminen. Vedenomistajat kuitenkin arvioivat itse kalastuksensa vähentyneen viime vuosina. Elämäntilanteen muutokset nähtiin tärkeämmäksi syyksi kalastuksen vähenemiseen kuin norpan takia annetut kalastusrajoitukset. Niiden arvioitiin kuitenkin muuttaneen saalislajeja ja kalastusmenetelmiä enemmän kuin muiden syiden. Omistajista oli aktiivisia osakaskuntatoimijoita vain 8 %, kalastuksen harrastajista kuitenkin kolmannes osallistui toimintaan edes satunnaisesti.

Kalastusrajoituksia uusittiin vuonna 2016, jolloin rajoitusalueet laajenivat. Verkoilla kalastus on kielletty keväällä ja alkukesällä muikkuverkkoja lukuun ottamatta. Kalastusrajoitukset muuttuivat neljänneksellä kalastaneista omistajista, mutta rajoitusalueiden tuntemisessa havaittiin parannettavaa.

Kalastusrajoituksiin ollaan aiempaa tyytyväisempiä ja omistajilla on entistä useammin näkemys siitä, ovatko rajoitukset sopivia vai ei. Kalastaneista omistajista viidennes haluaisi lieventää kalastusrajoituksia. Omistajat kokivat saaneensa aiempaa riittävämmän tietoa kalastusrajoituksista, tämä koski sekä kalastusta harrastaneita että kaikkia vedenomistajia. Sanomalehdet ja muut joukkoviestimet olivat olleet tärkeimmät viestintäkanavat. Verkkokalastajille osakaskuntien kokoukset ja kalastuslupien myyjien välittämä tiedotus oli tärkeämpää kuin muille ryhmille.

Metsähallitus tekee vuosittain arvion norppien määrästä. Vesien omistajat ja myös monet muut sidosryhmät suhtautuivat 2010-luvun alussa sangen kriittisesti kanta-arvioon. Tässä kyselyssä kanta-arviota oikeana pitävien omistajien osuus on kasvanut reilusti, niin ajattelee heistä jo lähes kolmannes. Samaan aikaan on käsitys norpan uhanalaisuudesta kasvanut, enemmistö omistajista pitää norppaa uhanalaisena. Yhtä suuri osa omistajista nyt kuin v. 2010 katsoi kalastuksen uhkaavan norppaa. Kalastusharrastus, itäsuomalaisuus, verkkokalastajuus ja aktiivisuus osakaskuntatoiminnassa yhdistivät niitä omistajia, joiden mielestä kalastus ei ole uhka norpille.

Tutkimuksessa arvioitiin myös Saimaannorppa-LIFE -hankkeen ja sen toimenpiteiden tunnettuutta sekä vedenomistajien mielipidettä eri toimenpiteiden merkityksestä norpansuojelun edistäjänä. Vedenomistajista yli puolet tunsivat katiskojen nielurajoittimet ja lähes puolet apukinosten kolaamisen pesiville norpille, hanketta voidaan pitää varsin tunnettuna heidän joukossaan. Itä-Suomessa asuvat tunsivat kalastukseen liittyviä toimenpiteitä useammin kuin muualla asuvat. Muualla asuvat arvioivat toimenpiteet itäsuomalaisia useammin norppien suojelua edistäviksi

Asiasanat: Saimaannorppa, kalavesien omistajat, vapaa-ajan kalastus, saimaannorpan suojelu

Sisällys

1. Kalastajat ovat saimaannorpan suojelun toteuttajia	5
2. Aineiston kerääminen ja käsittely	7
3. Tulokset	10
3.1. Vastaajien taustatiedot.....	10
3.2. Eri pyyntimuotojen merkitys: verkkokalastus tärkein pyyntimuoto.....	11
3.3. Muutokset norpan esiintymisalueen vedenomistajien kalastuksessa 2010-2017	13
3.3.1. Vedenomistajat varttunutta väkeä	13
3.3.2. Pyyntimuodot muuttuvat hitaasti.....	13
3.3.3. Pyyntialueet: Kalastusrajoitusalueiden laajeneminen koski neljänneistä kalastajista – rajoitusalueiden tuntemisessa parannettava.....	14
3.3.4. Kalastusharrastuksen muutokset ja niiden syyt: Elämäntilanteen muutokset vähentäneet kalastusta enemmän kuin norpparajoitukset	14
3.3.5. Uusimpien kalastusrajoitusten vaikutukset kalastukseen vähäisiä.....	15
3.3.6. Muutokset vuodesta 2010: Kalastus muuttui jo ennen rauhoitusasetuksia.....	17
3.4. Vedenomistajien suhtautuminen norppaan ja norppansuojeluun.....	17
3.4.1. Vedenomistajien käsitys norpan uhanalaisuudesta	17
3.4.2. Vertailu vuoteen 2010: Aiempaa suurimpi osa vedenomistajista pitää norppaa uhanalaisena.....	17
3.4.3. Uhkaako kalastus norppaa?	18
3.4.4. Vertailu vuoteen 2010: Mielipide kalastuksen aiheuttamasta uhkasta norpalle säilynyt liki samana	18
3.4.5. Onko Metsähallituksen arvio norppakannan koosta oikea?.....	19
3.4.6. Vertailu vuoteen 2010: Metsähallituksen kanta-arvion hyväksyttävyyttä lisääntynyt, epätietoisien osuus vähentynyt.....	19
3.5. Kalastusrajoitusten kehittäminen	20
3.5.1. Kalastusrajoituksista on monenlaisia näkemyksiä	20
3.5.2. Verkkorajoitusten muutostarpeet	21
3.5.3. Miten käsitykset kalastusrajoitusten muutostarpeesta ovat muuttuneet?.....	21
3.6. Mistä saadaan tietoa norpan takia säädetyistä kalastusrajoituksista?	22
3.7. Saimaannorppa-Life –hankkeen tunnettuus vedenomistajien keskuudessa	23
4. Saimaannorppa ja kalastus: Vedenomistajien ja muiden sidosryhmien näkemysten vertailu	28
5. Yhteenveto vedenomistajien norppa-asenteiden muutoksista, kalastuksesta ja viestinnän onnistumisesta.....	30
Viitteet	33

1. Kalastajat ovat saimaannorpan suojelun toteuttajia

Kalastusrajoitukset ovat muodostuneet uhanalaisen saimaannorpan suojelun keskeisiksi keinoiksi. Kalastusta ja pyydyksiä rajoittamalla on pyritty vähentämään erityisesti alle yksivuotiaiden kuuttien kuolemia kalanpyydyksiin.

Oikeus kalastaa ja määrätä kalastuksesta kuuluu pääsääntöisesti vesialueen omistajille. Kalastus-oikeuksia hallinnoidaan ja kalastus järjestetään suurimmalla osalla Saimaan aluetta yhteisesti osakaskuntien kautta. Kiinteistöjen omistajat ovat osakaskuntien osakkaita, kun heillä on oikeudet yhteisiin vesialueisiin. Kalastusta on rajoitettu asetuksilla ja kalavesien omistajien kanssa tehdyillä vapaaehtoisilla sopimuksilla, joiden perusteella omistajille (osakaskunnille) on maksettu korvauksia.

Saimaan ranta-alueiden asukkaat tai siellä vapaa-ajanasunnon omistavat harrastavat paljon kalastusta (Seppänen ja Forsman 2014, Kolari ym. 2018). Ollessaan vesien omistajia heillä on keskeinen rooli toisaalta osallisina kalastuksesta päätettäessä ja toisaalta pannaessaan käytännössä toimeen kalastusrajoituksia omassa kalastusharrastuksessaan. Kalastusrajoitusten vaikutuksia ja niiden kehittämistä varten tarvitaan tietoa vedenomistajien suhtautumisesta kalastusrajoituksiin sekä myös tietoa siitä, miten rajoitukset ovat vaikuttaneet kalastukseen.

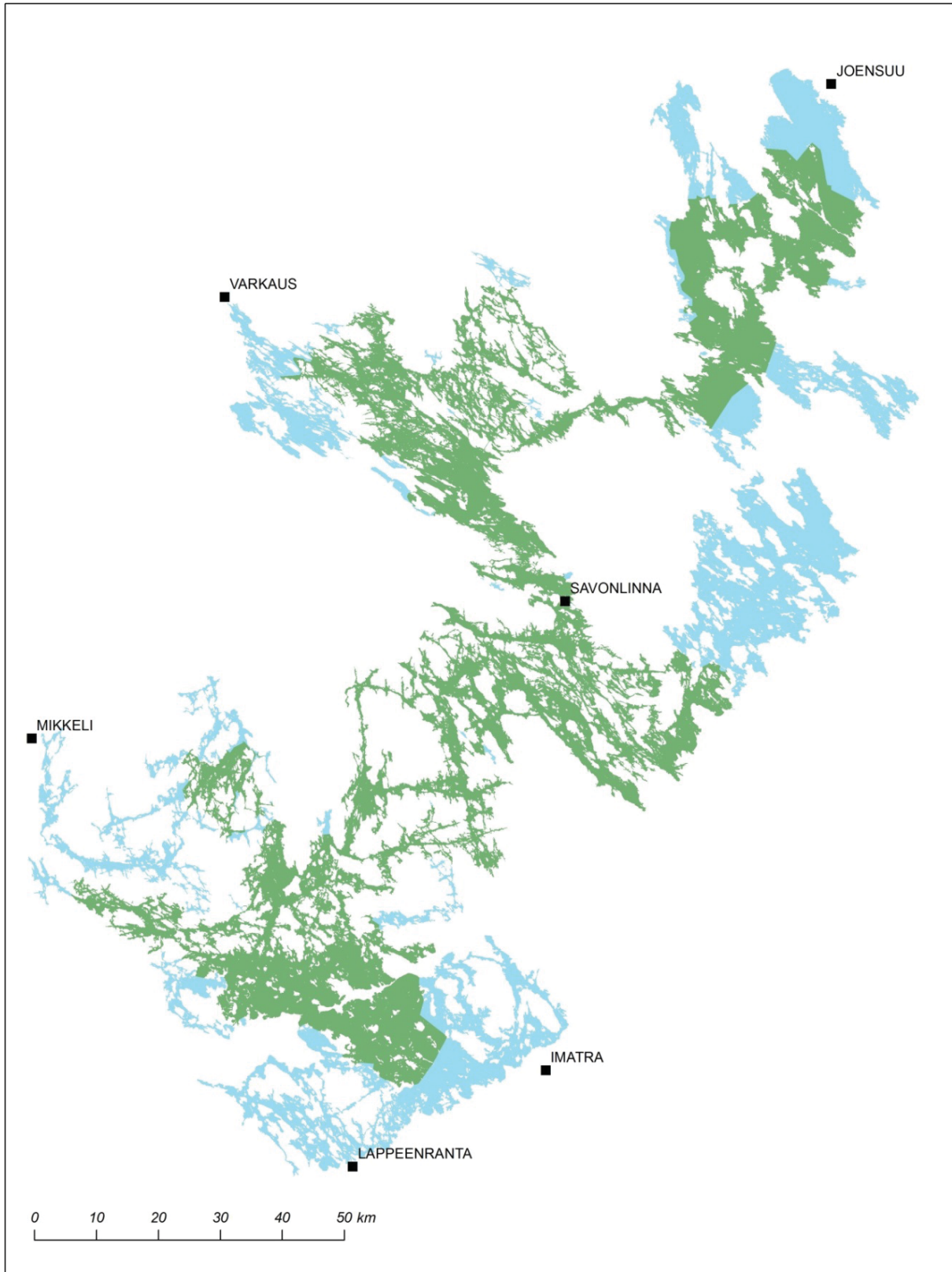
Norpan keskeiset elinalueet liitettiin Natura 2000-verkostoon vuonna 1998. Seuraavana vuonna 1999 näille alueille annettiin ns. pyydystyyppiasetus (214/1999), jolla kiellettiin eräiden pyydysten ja kalastustapojen käyttö näillä alueilla koko vuoden ajan. Samansisältöisen asetuksen voimassaoloa jatkettiin vuonna 2004 (asetus 258/2004) vuoteen 2009 saakka. Vuosina 1999–2009 pyydystyyppirajoituksen alue kattoi 1 260 km². Vuonna 2009 annettiin uusi asetus (223/2009) ja pinta-ala laajeni 1 674 km²:iin.

Saimaan alueella on tehty osakaskuntien kanssa vapaaehtoisia sopimuksia kevätkauden verkkokalastuksen rajoittamisesta pienimuotoisesti jo 1980-luvulla, aluksi Metsähallituksen ja 1990-luvulta lähtien ELY-keskuksen kanssa. Vuoden 2008 lopussa kevätrajoitukset koskivat 518 km²:ä ja vuoden 2011 alussa 1 700 km²:ä.

Keväinen verkkokalastus kiellettiin vuonna 2011 niillä saimaannorpan keskeisillä elinalueilla, joille ei oltu sopimusmenettelyllä saatu luotua kevätrajoituksia. Tuolloin norppa-alueilla oli voimassa kaksi määräaikaista valtioneuvoston asetusta, ns. pyydystyyppiasetus (295/2011), joka oli voimassa koko vuoden ajan, sekä verkkokalastuskielto (294/2011) huhtikuun puolivälistä kesäkuun loppuun.

Kalastusrajoitukset uusittiin vuonna 2016 voimaan tulleella asetuksella (259/2016). Kaksi aikaisemmin erillistä asetusta yhdistettiin ja alueet yhtenäistettiin (kuva 1). Rajoitusalueita laajennettiin ja rajoitusten piiriin otettiin muun muassa Pyhäselän saariston ja Luonterin alueet. Verkkokalastuskielto koskee edelleen 15.4.–30.6. välistä aikaa, mutta muikkuverkkojen käyttö sallitaan tuona aikana. Kalastusrajoitusten alue on kasvanut vuoden 2011 alun 1 700 km²:stä noin 2 300 km²:iin vuonna 2018. Näinä vuosina on osakaskunnille maksettu kalastuksen vapaaehtoisesta rajoittamisesta enintään 170 €/km², yhteensä lähes 2,4 milj. euroa.

Tämä raportti on osa Saimaannorppa-LIFE -hanketta (Safeguarding Saimaa ringed seal, LIFE 12 NAT/FI/000367). Raportti käsittelee saimaannorpan keskeisten esiintymisalueiden vesialueiden omistajien, sekä norppavesien äärellä että kauempana vakituisesti asuvien, kalastusharrastuksen luonnetta, sen muutoksia, muutosten syitä, kalastusrajoitusten vaikutuksia, suhtautumista saimaannorppaan ja sen suojeluun sekä Saimaannorppa-Life projektin tunnettuutta ja vaikutuksia kalastajien keskuudessa vuonna 2016. Vedenomistajien kalastusta ja näkemyksiä saimaannorppasta on selvitetty aiemmin vuonna 2010 (Kolari ym. 2011, Salmi ym. 2013). Tässä raportissa selvitetään vedenomistajien kalastuksen ja norpansuojelunäkemyksien muutoksia 2010-luvun aikana. Näinä vuosina norppakanta on lähtenyt kasvuun ja kalastusrajoituksia on lisätty.

Kuva 1. Vuonna 2016 voimassa olleet norpansuojelun takia säädetyt ja sovitut kalastusrajoitukset (Etelä-Savon ELY-keskus).

2. Aineiston kerääminen ja käsittely

Tutkimuksen kohdejoukkona olivat 10 osakaskunnan vesialueiden omistajat saimaannorpan keskeisillä esiintymisalueilla Pihlajavedellä, Haukivedellä ja Pyyvedellä (kuva 2). Kohdejoukkoon tavoitettiin sekä norppavesien äärellä että kauempana vakituisesti asuvia omistajia ja sekä kalastusta harrastavia että niitä, jotka eivät kalasta.

Omistajien nimet ja yhteystiedot hankittiin Maanmittauslaitokselta. Kysely lähetettiin kaikille osakaskuntien osakkaille lukuun ottamatta yhteisöomistajia, joita ovat kunnat, seurakunnat, Metsähallitus ja yritykset. Kuolinpesille kysely lähetettiin, jos edustajan nimi ja osoite oli tiedossa.

Tutkimus toteutettiin postikyselyllä. Myös nettivastausmahdollisuus tarjottiin. Vastamattomille tehtiin lopuksi puhelinhaastattelu. Kyselyssä tarkasteltiin vuoden 2016 tilannetta.

Kysely lähetettiin 5.4.2017 ja toinen kierros toukokuun alussa. Samaan aikaan julkaistiin myös tiedote menossa olevasta kyselystä ja sen tavoitteista. Vastaajien määrän kasvattamiseksi toteutettiin puhelinhaastattelu 300 omistajalle kesä-heinäkuussa 2017. Vastaamisen kannustimena arvottiin kaksi sadan euron lahjakorttia.

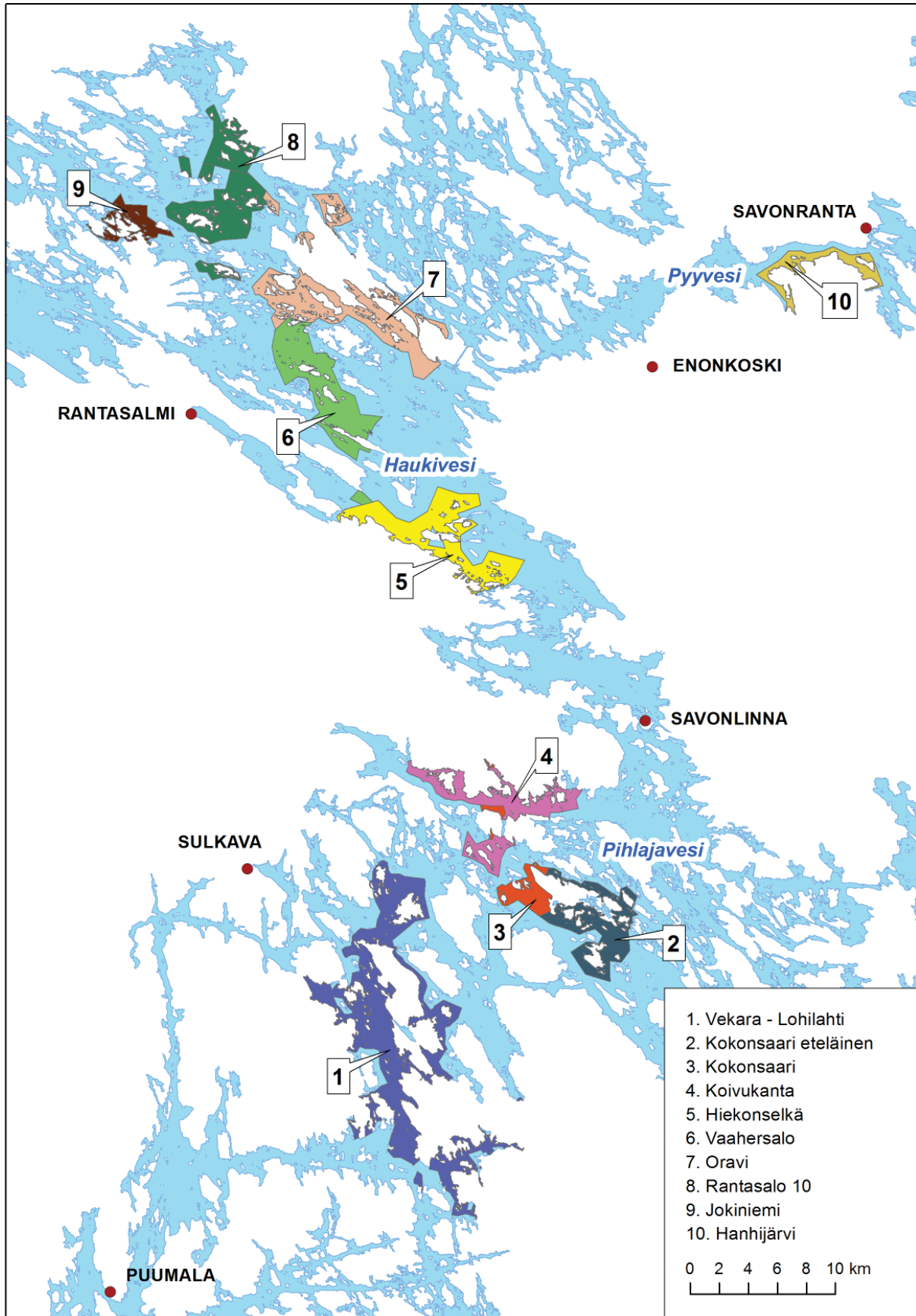
Tallennetusta aineistosta tehtiin loogisuustarkistuksia ja ristiriitaisuuksia korjattiin. Tyhjiä vastauksia ei ole otettu huomioon vastanneina.

Tulosten käsittelyssä vastaajat jaettiin vakituisen asunnon postinumeron perusteella kahteen osaan: Itä-Suomessa ja muualla asuviin. Itä-Suomessa asuviin otettiin Joensuun, Kuopion, Pieksämäen, Savonlinnan, Mikkelin ja Lappeenrannan postinumeroalueilla asuvat. Vastaajajoukko jaettiin kalastaneisiin ja ei-kalastaneisiin sen perusteella, oliko perheessä kalastatettu Saimaalla vuonna 2016. Kalastaneet vastaajat luokiteltiin sen perusteella, mitä pyyntimuotoa he pitivät tärkeimpänä: avovesi- ja talviverkot=verkkokalastajat, katiska=katiskakalastajat, onki ja pilkkionki=onkijat ja pilkkijät ja heitto- ja vetouistin=uistelijat.

Vastauksia ryhmiteltiin myös osakaskunta-aktiivisuuden ja vastaajan iän perusteella. Vastaajien joukko jaettiin kolmeen ikäryhmään, alle 50-vuotiaisiin, 50–59 –vuotiaisiin ja 60-vuotiaisiin ja vanhempiin (ks. kpl 3.1.).

Eri luokkien välisiä jaukumien eroja testattiin χ^2 -testillä, ero katsottiin tilastollisesti merkitseväksi kun $p < 0,05$. Avoimet vastaukset on analysoitu aineistolähtöisesti sisältöluokituksen avulla.

Norpansuojelun takia annettujen kalastusrajoitusten vaikutuksia ja vedenomistajien suhtautumista norpansuojeluun verrattiin vuonna 2010 Saimaan vedenomistajille tehdyn kyselyn tuloksiin (Kolari ym. 2011).

Kuva 2. Osakaskunnat, joiden vesienomistajille kysely lähetettiin, Pohjakartta-aineisto (C) Maanmittauslaitos.

Taulukko 1. Lähetettyjen lomakkeiden ja saatujen vastausten lukumäärä, ja osuus kaikista lähetetyistä ja vastaanesta sekä vastausprosentit osakaskunnittain ja järviolueittain. Vastausmäärä sisältää posti-, netti- ja puhelinhaastattelun vastaukset.

Järvialue	Osakaskunta	Lähetetty, kpl	% lähetetyistä	Vastanneet, kpl	% vastanneista	Vastausprosentti
Pihlajavesi	Vekara-Lohilahti	869	48,2	514	46,8	59,1
	Koivukanta	229	12,7	145	13,2	63,3
	Kokonsaari etelä	38	2,1	26	2,4	68,4
	Kokonsaari	52	2,9	34	3,1	65,4
Pihlajavesi yhteensä		1188	65,9	719	65,5	60,5
Haukivesi	Hiekonselkä	170	9,4	112	10,2	65,9
	Vaahersalo	37	2,1	20	1,8	54,1
	Oravi	199	11,0	126	11,5	63,3
	Rantasalo 10	119	6,6	73	6,6	61,3
	Jokiniemi	33	1,8	20	1,8	60,6
Haukivesi yhteensä		558	31,0	351	32,0	62,9
Pyyvesi	Hanhijärvi, osakkaat	56	3,1	28	2,6	50,0
Pyyvesi yhteensä		56	3,1	28	2,6	50,0
Yhteensä		1802	100	1098	100	60,9

3. Tulokset

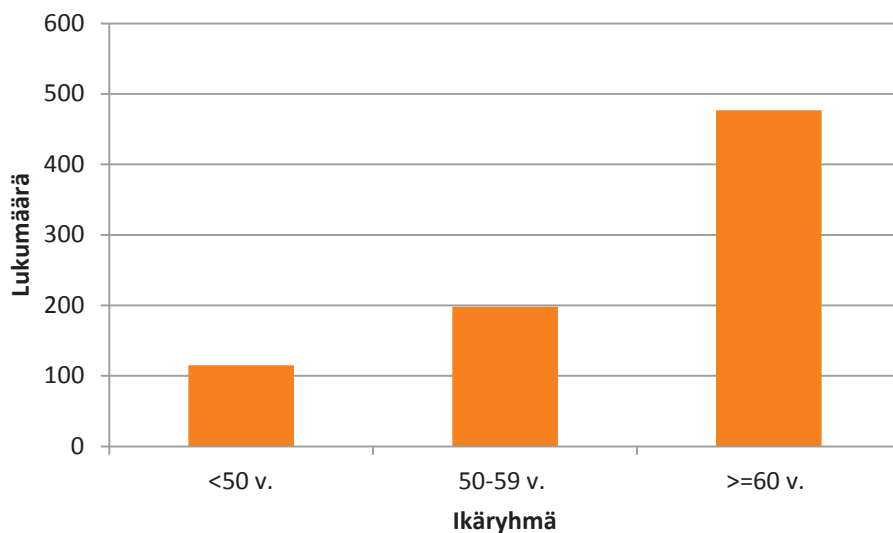
3.1. Vastaajien taustatiedot

Kyselyyn saatiin yhteensä 1 098 vastausta (taulukko 1). Vastausprosentti oli 61. Postin kautta vastauksia tuli 684 kpl, netissä 139 kpl. Posti- ja nettivastausten määrä oli yhteensä 823 kpl ja vastausprosentti 46. Posti- ja nettikyselyn jälkeen toteutetussa täydentävässä puhelinhaastattelussa saatiin yhteensä 275 vastausta. Posti- ja nettikysely olivat samanlaiset ja käsittivät enemmän kysymyksiä kuin puhelinhaastattelu. Tästä syystä vastausten lukumäärä vaihtelee kysymyksittäin.

Vastauksia saatiin järivialueittain samassa suhteessa kuin kyselyjä lähetettiin (taulukko 1). Sekä lähetetyt kyselyt että saadut vastaukset painoutuivat Pihlajavedelle ja lähes puolet oli Vekara-Lohilahti -osakaskunnan vedenomistajia. Itä-Suomessa asui 65 % vastaajista (710 kpl) ja muualla 35 % vastaajista (388 kpl).

Vastaajista 67 % (740 kpl) ilmoitti, että joku perheestä oli kalastanut Saimaalla vuonna 2016, ja 33 % (358 kpl), että kalastusta ei harjoitettu. Itä-Suomessa asuvista 70 % kalasti Saimaalla vuonna 2016. Muualla asuvista kalasti 62 %, ero oli tilastollisesti merkitsevä.

Vedenomistajien joukko on varttunutta väkeä. Ikänsä ilmoittaneiden vastaajien (790 kpl) keski-ikä oli 61 vuotta, nuorin oli 15- ja vanhin 94-vuotias. Suurin osa vastaajista (60 %, 477 kpl) kuului 60-vuotiaiden tai sitä vanhempien ikäryhmään. Alle 50-vuotiaita oli 115 ja 50–59 –vuotiaita 198 vastaajaa (kuva 3). Kalastusta harjoittaneet olivat hieman nuorempia kuin ne vastaajat, jotka eivät olleet kalastaneet Saimaalla. Kalastaneitten keski-ikä oli 60 vuotta ja heistä puolet oli 62-vuotiaita tai vanhempia. Kalastamattomien keski-ikä oli 64 vuotta ja puolet oli 65-vuotiaita tai vanhempia.

Kuva 3. Kyselyyn vastanneiden ikäjakauma.

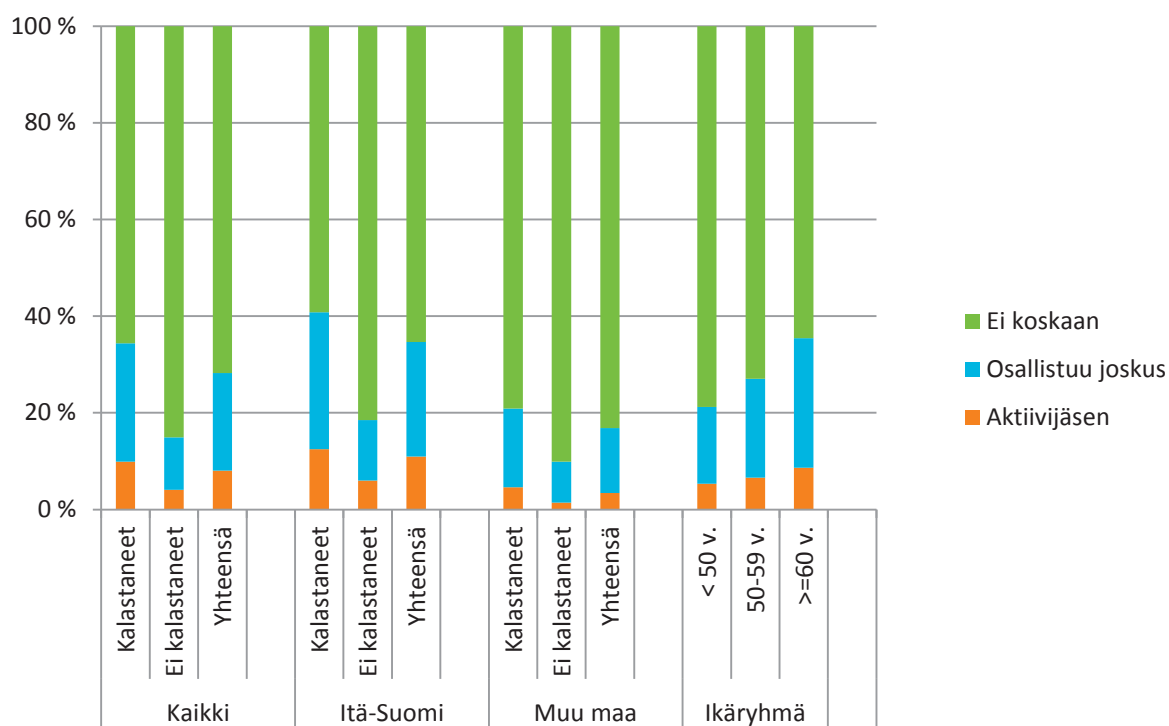
Vastaajista 75 % ilmoitti kalastavansa pääasiassa vapaa-ajanasunnolta ja vain neljännes vakituiselta asunnolta (vastauksia 695 kpl). Myös Itä-Suomessa asuvista suurin osa, 63 %, kalasti pääasiassa vapaa-ajanasunnolta käsin.

Vain 8 % kaikista vedenomistajista oli aktiivisia osakaskuntatoimijoita. Satunnaisesti osakaskunnan kokouksiin osallistui viidennes vedenomistajista (20 %, kuva 4). Kalastusta harjoittaneista vedenomistajista aktiivitoimijoita oli 10 %, ja sellaisista, jotka eivät kalastaneet, 4 %. Kalastusta harjoittaneista 24 % osallistui joskus kokouksiin, mutta kalastamattomista vain 11 %.

Asuinpaikka vaikutti odotetusti osakaskunnan kokouksiin osallistumiseen. Itä-Suomessa asuvista 66 % ei osallistunut lainkaan kokouksiin, ja muualla asuvista peräti 83 % oli jättäytynyt osakaskunta-toiminnan ulkopuolelle (kuva 4).

Osallistumisaktiivisuus osakaskunnan kokouksiin oli korkeinta 60-vuotiaiden tai sitä vanhempien vedenomistajien ryhmässä. Heistä 35 % oli aktiivijäseniä tai osallistui joskus osakaskunnan kokouksiin. Nuorimmista, alle 50-vuotiaista vain 21 % ja 50–59 -vuotiaista 27 % osallistui vähintään satunnaisesti kokouksiin (kuva 4).

Muuhunkin osakaskuntatoimintaan osallistuminen oli vähäistä. Vain noin neljännes (26 %) kertoi osallistuvansa edes joskus muuhun osakaskuntatoimintaan kuin kokouksiin (vastauksia 333 kpl).

Kuva 4. Osallistuminen osakaskuntien kokouksiin (vastauksia 1 056 kpl).

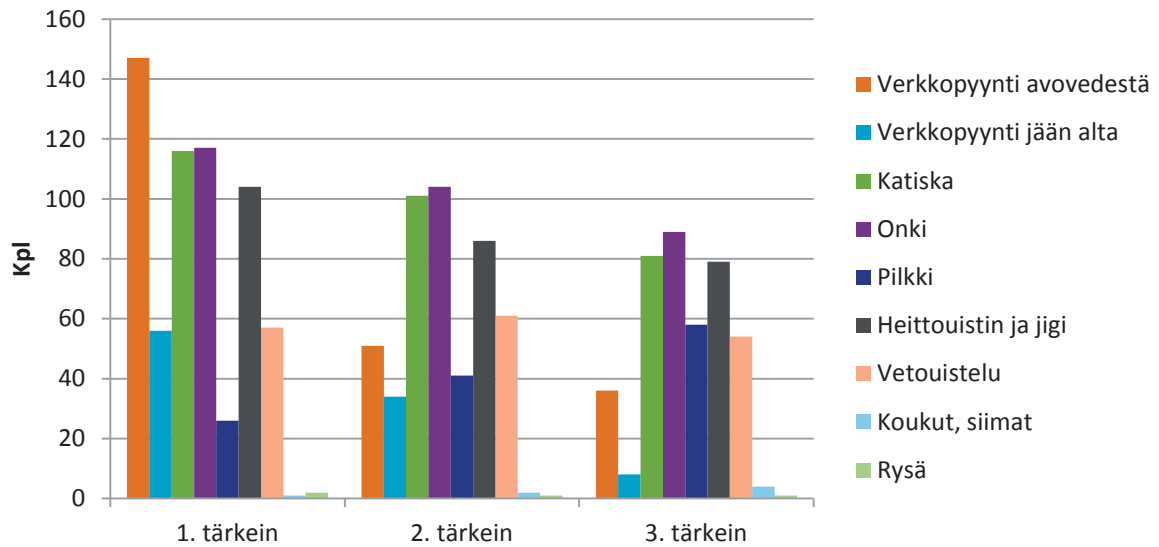
Vedenomistajista vajaa kolmannes (27 %) ilmoitti kalastavansa pääasiassa virkistytymistä varten, ruoan hankinta oli tärkein syy kalastamiseen noin joka kymmenennelle (10 %). Suurin osa (63 %) tavoitteli kalastuksella sekä virkistystä että ruokaa (vastauksia 657 kpl).

Kalastaneiden vedenomistajien ilmoittaman tärkeimmän pyyntimenetelmän perusteella 30 % ryhmiteltiin verkkokalastajiksi (207 kpl), 18 % katiskakalastajiksi (115 kpl), 24 % onkijoiksi ja pilkkijöiksi (144 kpl) sekä 26 % uistelijoiksi (182 kpl).

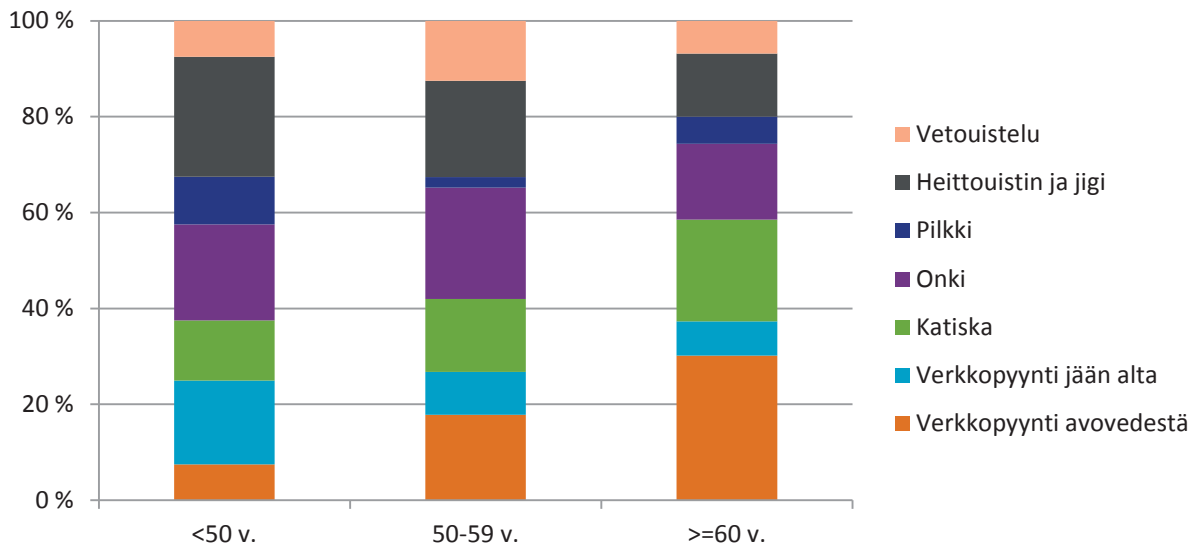
3.2. Eri pyyntimuotojen merkitys: verkkokalastus tärkein pyyntimuoto

Norppa-alueen vedenomistajille tärkein pyyntimuoto oli verkkopyynti avovedestä ja toiseksi tärkeimpiä onkiminen ja katiskapyynti. Onkiminen, katiskapyynti ja heittouistelu nousivat kolmanneksi tärkeimmiksi (kuva 5).

Verkkopyynnin suosio riippuu vedenomistajien iästä (kuva 6). Verkkopyynti avovedessä oli suosituin kalastusmuoto vanhimpien kalastajien keskuudessa, kun taas uistelu oli suosituinta nuoremmissa ryhmissä. Talviverkkokalastusta tärkeimpänä pyyntimuotona pitävien osuus sen sijaan oli suurempi nuorempien vastaajien keskuudessa kuin iäkkäämmillä.

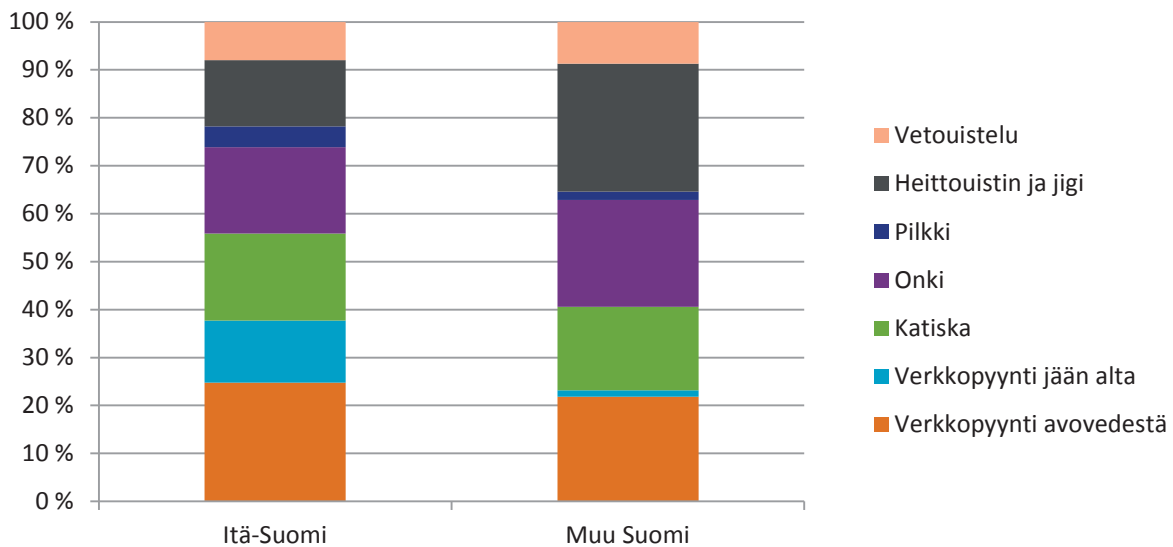

Kuva 5. Kolme tärkeintä pyyntimuotoa. Tärkeimmän pyyntimuodon ilmoitti 599 vastaajaa, toiseksi tärkeimmän 447 ja kolmanneksi tärkeimmän 385 vastaajaa.

Kuva 6. Eri-ikäisten kalastajien tärkeimpinä pitämät pyyntimuodot. Alle 50-vuotiaista tärkeimmän pyyntimuodon ilmoitti 40 vastaajaa. 50–59 –vuotiaista 224 vastaajaa ja 60-vuotiaista ja vanhemmista 335 vastaajaa.

Suosituin pyyntimuoto riippui myös vastaajan asuinpaikasta. Verkkopyynti jään alta oli tärkein pyyntimuoto suuremmalle osalle Itä-Suomessa asuvista kuin muualla asuvista, kun taas heittouistelu ja jigaaminen puolestaan tärkeämpi muualla asuville kuin itäsuomalaisille (kuva 7).

Kuva 7. Itä-Suomessa ja muualla asuvien vastaajien tärkeimmäksi pyyntimuodokseen mainitsemien pyyntimuotojen jakauma (n=730)

Kun erikseen kysyttiin verkkokalastuksen merkitystä, 46 % kalastaneista vastaajista ilmoitti pitävänsä verkkokalastusta itselleen tärkeänä pyyntimuotona.

3.3. Muutokset norpan esiintymisalueen vedenomistajien kalastuksessa 2010–2017

Saimaannorpan esiintymisalueiden vedenomistajille tehtiin vastaava kysely koskien kalastusta, norpansuojelun vaikutuksia kalastukseen ja näkemyksiä suojelutoimenpiteistä vuoden 2011 alussa, koskien vuoden 2010 kalastusta (Kolari ym 2011). Kyseisen ajankohdan jälkeen norppa-alueen kalastusta on rajoitettu asetusteitse kahteen kertaan, vuosina 2011 ja 2016 sekä uusilla vapaaehtoisilla sopimuksilla. Norppakanta on samaan aikaan kasvanut niin, että talvikannan arvioitiin kasvaneen vajaasta 300:sta yksilöstä lähelle 400 yksilöä.

3.3.1. Vedenomistajat varttunutta väkeä

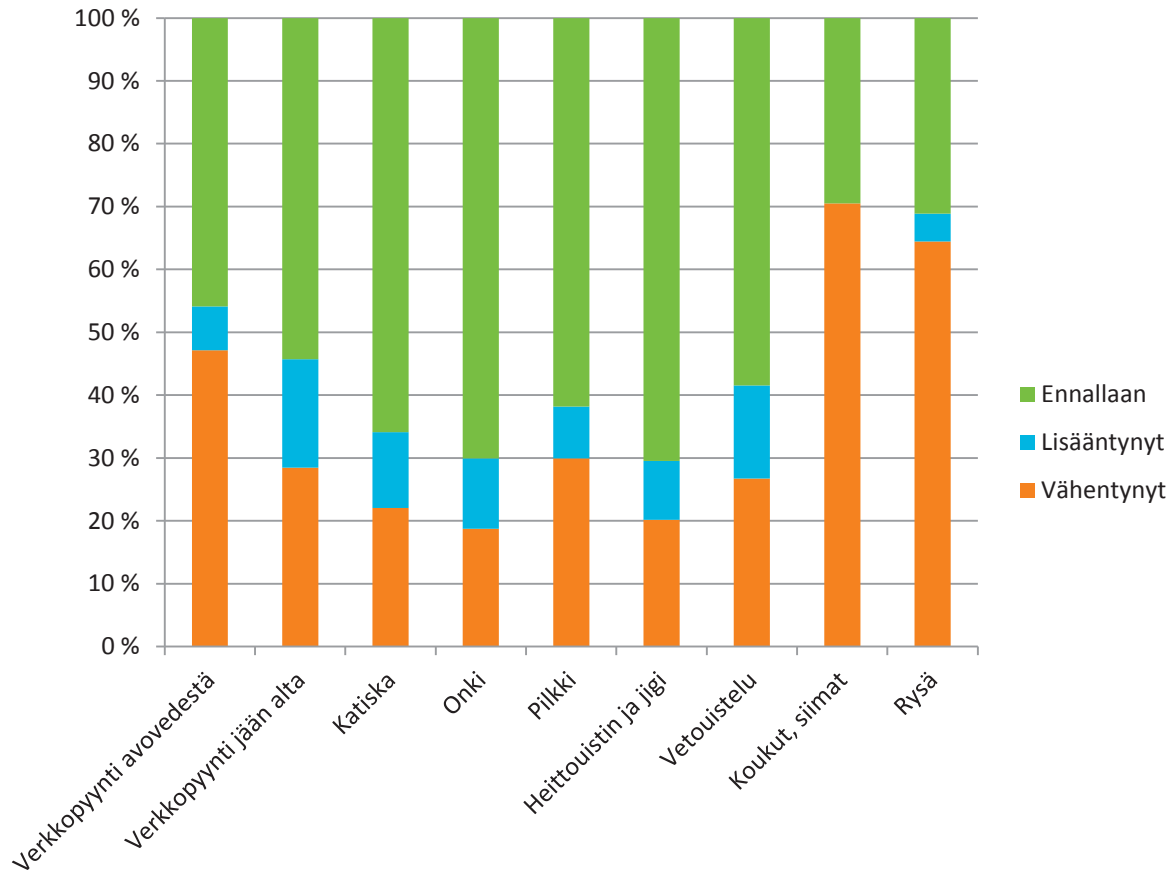
Kyselyyn vastanneiden vedenomistajien keski-ikä oli näiden kahden kyselyn välillä kasvanut vähän, 59 vuodesta 61 vuoteen. Kalastusta harrastaneet vedenomistajat olivat keskimäärin vähän nuorempia kuin kalastamattomat kumpanakin ajankohtana. Kalastusharrastuksen yleisyys ei 2010-luvulla näytä juuri muuttuneen, edelleen kahdessa kolmanneksessa Saimaan vedenomistajien kotitalouksista kalastetaan. Kalastuksella tavoitellaan sekä virkistäytymistä että itse kalastettua kalaa ruokapöytään ja pääasiassa kalastetaan vapaa-ajanasunnolla oltaessa.

Vedenomistajat eivät tunne suurta mielenkiintoa osallistumiseen kalastuksen hallintaan. Osallistumisaktiivisuus osakaskuntatoimintaan ei ole muuttunut edellisen kyselyn jälkeen, vaikka norppa-alueen kalastuksessa on ollut muutoksia ja osakaskunnat ovat voineet sopia vapaaehtoisista kalastusrajoituksista. Itä-Suomessa asuvat ja 60 vuotta täyttäneet vedenomistajat ovat edelleenkin aktiivisimpia toimijoita osakaskunnissa.

3.3.2. Pyyntimuodot muuttuvat hitaasti

Vedenomistajat arvioivat kalastuksensa kaikenkaikkiaan vähentyneen, mutta käyttävänsä pääasiassa samoja pyyntimuotoja kuin aiemminkin (kuva 8). Verkkokalastus on säilynyt omistajille tärkeimpänä pyyntimuotona, silti verkkopyynnin avovedessä mainitsi vähentyneen liki puolet verkkokalastuksen

muutosta kuvanneista. Verkkokalastuksen väheneminen tunnistettiin kalastuksessa tapahtuneena muutoksena myös jo 2010-luvun alussa. Myös rysäkalastuksen ja koukkujen pidon arvioitiin vähentyneen. Vetouistelun ja verkkokalastuksen jään alta mainittiin suhteellisesti useimmin lisääntyneen.

Kuva 8. Pyyntimuotojen käytön viimeaikainen muutos osuutena kunkin pyyntimuodon osalta vastanneista (mukana vain kalastaneet).

3.3.3. Pyyntialueet: Kalastusrajoitusalueiden laajeneminen koski neljännestä kalastajista – rajoitusalueiden tuntemisessa parannettavaa

Kalastaneista vastaajista (vastauksia 558 kpl) runsas puolet (54 %) ilmoitti koko pyyntialueensa kuuluneen rajoitusten piiriin jo ennen vuotta 2016, 23 % osan aluetta, ja 6 % kalasti alueella, jossa ei ollut lainkaan rajoituksia ennen vuotta 2016. Vajaa viidennes ei tiennyt asiasta (17 %).

Vuoden 2016 asetuksen voimaantulon jälkeen noin neljäsosa kalastajista ilmoitti (vastauksia 551 kpl), että rajoitukset laajenivat heidän alueellaan ja 40 % etteivät rajoitukset muuttuneet heidän alueellaan. Asiasta ei tiennyt 36 % kalastaneista vastaajista.

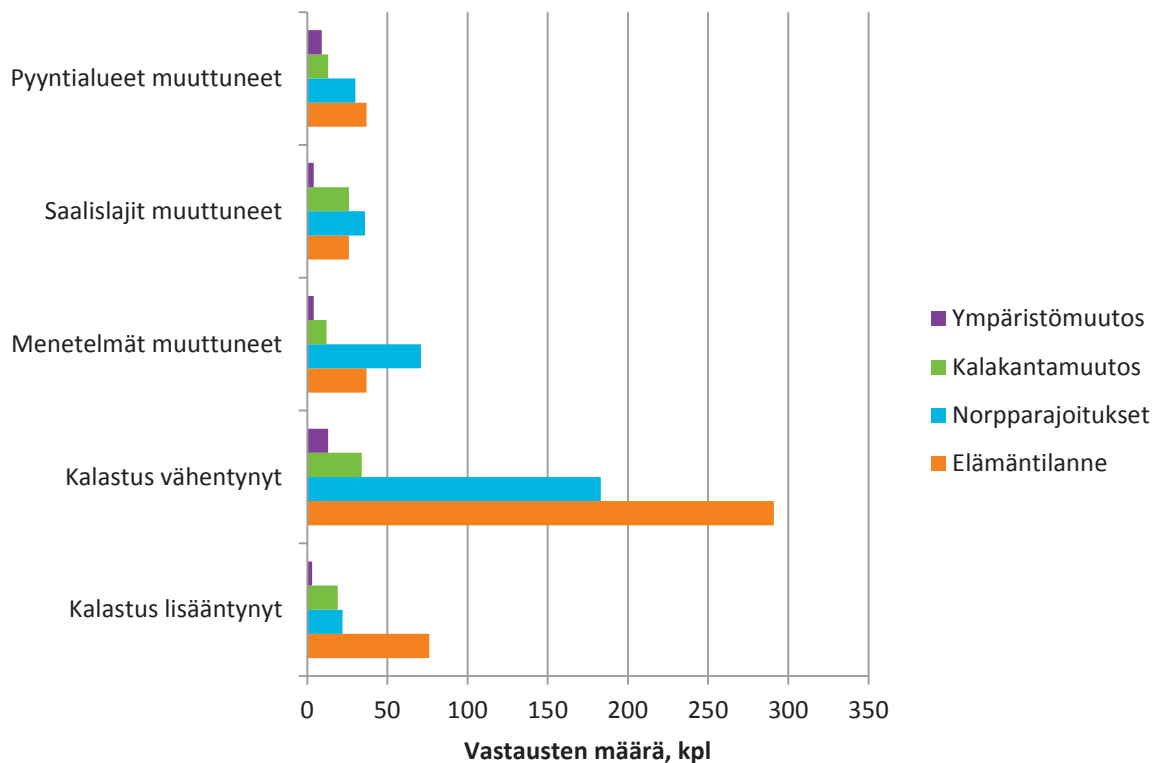
3.3.4. Kalastusharrastuksen muutokset ja niiden syyt: Elämäntilanteen muutokset vähentäneet kalastusta enemmän kuin norpparajoitukset

Vedennomistajilta kysyttiin pyydysten käytössä tapahtuneiden muutosten lisäksi yleisempiä kalastusharrastuksen muutoksia viime vuosien aikana. Runsas puolet vastaajista mainitsi kalastuksen vähentyneen (kuva 9). Vähenemiseen oli useimmiten syynä, noin puolella muutoksen syytä ilmoittaneista, elämäntilanteen muutokset, muun muassa ikääntyminen, sairaudet tai kalakaverin kuolema. Myös

työ- ja perhekiireiden lisääntyminen oli aiheuttanut kalastusharrastuksen hiipumista. Seuraavaksi merkittävin syy olivat norpparajoitukset, joista mainitsi noin kolmannes niistä vastaajista, joiden kalastus oli vähentynyt. Jotkut olivat luopuneet kokonaan verkkokalastuksesta norpan takia.

Selvästi pienemmällä joukolla (13 % vastaajista) kalastus oli lisääntynyt. Myös tällöin syynä oli useimmiten elämäntilanteen muutos. Eläkkeelle jäännin myötä aikaa kalastamiseen ja mökillä oloon oli saatu lisää. Myös talviverkkopyynnin mainittiin joissakin vastauksissa lisääntyneen vahvistuneiden kuhakantojen myötä.

Pyyntimenetelmien kuvasi muuttuneen noin 13 % vastaajista. Yleisin syy olivat norpansuojelutoimet. Verkkokalastusta oli vähennetty, katiskakalastusta ja uistelua lisätty. Tavoiteltavien saalislajien muutosta kuvasi 8 % vastaajista. Lahnan pyynti oli hiipunut keväisten verkkorajoitusten ja riimuverkkojen käyttökiellon takia. Norpansuojelun lisäksi myös lohikalojen suojelun takia annetut rajoitukset olivat saaneet jotkut kalastajat luopuman uistelusta, toisaalta valitettiin, että lohikalakantojen hiipuminen oli myös vähentänyt kiinnostusta niiden tavoitteluun.

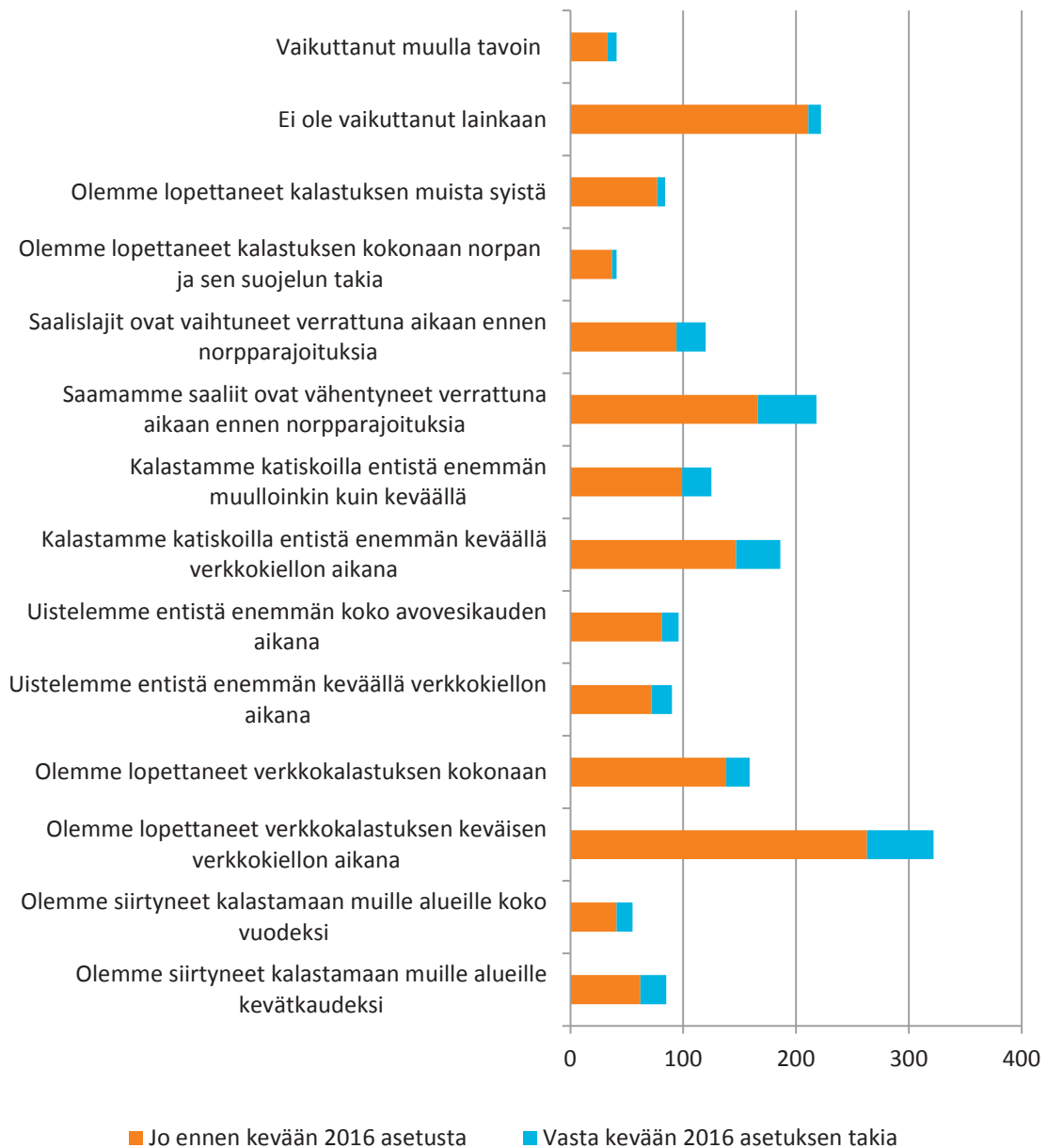
Kuva 9. Vedenomistajien näkemykset kalastusharrastuksensa muutoksista ja muutosten syistä. (vastauksia 823 kpl).

3.3.5. Uusimpien kalastusrajoitusten vaikutukset kalastukseen vähäisiä

Norpan suojelun takia verkkokalastus on ollut kiellettyä huhtikuun puolivälistä kesäkuun loppuun. Myös ns. pyydystyppiasetus (214/1999), jolla kiellettiin eräiden pyydysten ja kalastustapojen käyttö koko vuoden ajan, on vaikuttanut kalastukseen tärkeimmillä norpan elinalueilla jo ennen uusinta, 15.4.2016 voimaan tullutta asetusta. Uudessa asetuksessa kielloaluetta laajennettiin, ja muikkuverkkojen käyttö sallittiin keväällä. Kyselyssä selvitettiin, vaikuttivatko norpansuojelutoimet kalastukseen jo ennen 15.4.2016 voimaan tullutta asetusta vai vasta asetuksen voimaantulon jälkeen.

Yleisin vastaus suojelutoimien vaikutuksista oli, että keväinen verkkokalastus on lopetettu (kuva 10), (n=263 ennen v. 2016 ja n=59 keväällä 2016 annetun asetuksen takia). Koska aineistossa olivat mukana myös sellaiset, jotka eivät olleet kalastaneet vuonna 2016, toiseksi yleisin vastaus oli, että

rajoitukset eivät olleet vaikuttaneet mitenkään (n=211 jo ennen vuotta 2016, näistä 55 ei kalastanutta). Kolmanneksi yleisin suojeleminen vaikutus oli saaliiden vähentyminen verrattuna aikaan ennen norpparajoituksia (n=166 ennen v. 2016 ja n=52 kevästä 2016). Neljänneksi yleisin vaikutus oli katiskapyyntin lisääntyminen keväällä verkkokiellon aikaan (n=147 ennen v. 2016 ja n=39 kevästä 2016). Vedenomistajissa oli myös niitä, jotka olivat siirtyneet muualle kalastamaan (n=41 ennen v. 2016 ja n=14 kevästä 2016) tai lopettaneet kalastuksen kokonaan norppansuojelun takia (n=37 ennen v. 2016 ja n=4 kevästä 2016).

Kuva 10. Norppansuojelun takia asetettujen kalastusrajoitusten vaikutuksia kalastukseensa kuvailneiden lukumäärät jaoteltuina vaikutuksiin jo ennen keväällä 2016 annettua asetusta ja asetuksen jälkeen.

3.3.6. Muutokset vuodesta 2010: Kalastus muuttui jo ennen rauhoitusasetuksia

Vedenomistajat kokivat kalastuksensa muuttuneen jo ennen vuotta 2011, jolloin tuli voimaan ensimmäinen asetus kevään verkkokiellosta keskeisillä norpan elinalueilla. Verkkokalastuksen koki vähentyneen puolet omistajista jo silloin (Kolari ym. 2011). Sama ilmiö erityisesti avovesikauden verkkopyynnissä on jatkunut myös uusimman asetuksen jälkeen, lähes puolet kalastaneista vedenomistajista oli edelleen vähentänyt verkkokalastusta sulan veden aikana. Kaikista Saimaan vapaa-ajankalastajista verkkokalastustaan oli vähentänyt kolmannes (Kolari ym. 2018). Muutoksia on tapahtunut myös toiseen suuntaan. Omistajista 17 % arvioi talviverkkopyyntinsä lisääntyneen. Vastaavaa ei aiemmissa sekä omistajille että kaikille vapaa-ajankalastajille suunnatuissa kyselyissä ole havaittu. Sekä 2010-luvun alussa että vuosina 2014–2015 verkkokalastustaan oli lisännyt alle 10 % omistajista ja kaikista vapaa-ajankalastajista. Talviverkkojen pidon suosion kasvuun voi olla monia syitä jotka liittyvät esimerkiksi kalakantojen tilaan, kalastajien ajankäyttöön tai talvien jää- ja lumitilanteeseen.

Elämäntilanteen muutosten koettiin vaikuttaneen eniten omistajien kalastusharrastuksen aktiivisuuden muutoksiin sekä ennen vuoden 2011 kalastusrajoitusasetusta että vuoden 2016 asetuksen jälkeen. Kaikkien Saimaan alueen vapaa-ajankalastajien keskuudessa norpparauhoitusten vaikutukset ovat samantyyppisiä: Suurimmalla osalla kalastajista pyyntimuotojen tärkeys oli säilynyt ennallaan, jos muutoksia on, ne näkyvät kevään verkkokalastuksen loppumisena sekä saaliiden ja pyyntimuotojen muutoksina (Kolari ym. 2018).

3.4. Vedenomistajien suhtautuminen norppaan ja norppansuojeluun

3.4.1. Vedenomistajien käsitys norpan uhanalaisuudesta

Saimaannorppaa piti uhanalaisena 65 % vastanneista vedenomistajista (kuva 11). Kalastusharrastus ei vaikuttanut mielipiteeseen. Norppaa uhanalaisena pitävien osuus oli liki sama niin kalastaneiden kuin kalastamattomienkin keskuudessa, erot jakaumissa eivät olleet tilastollisesti merkitseviä.

Asuinpaikka vaikutti arvioon norpan uhanalaisuudesta. Itä-Suomessa asuvista 55 % piti norppaa uhanalaisena, ja muualla asuvista 82 %. Itäsuomalaisista 36 % ei pitänyt norppaa uhanalaisena, mutta muualla asuvista tämä osuus oli vain 11 %, ero oli tilastollisesti merkitsevä.

Osakaskuntatoiminta selitti tilastollisesti merkitsevästi suhtautumista norpan uhanalaisuuteen. Aktiivijäsenistä ja joskus osallistuvista vajaa puolet piti norppaa uhanalaisena, kun taas 71 % niistä, jotka eivät osallistuneet kokouksiin lainkaan, jakoi käsityksen norpan uhanalaisuudesta.

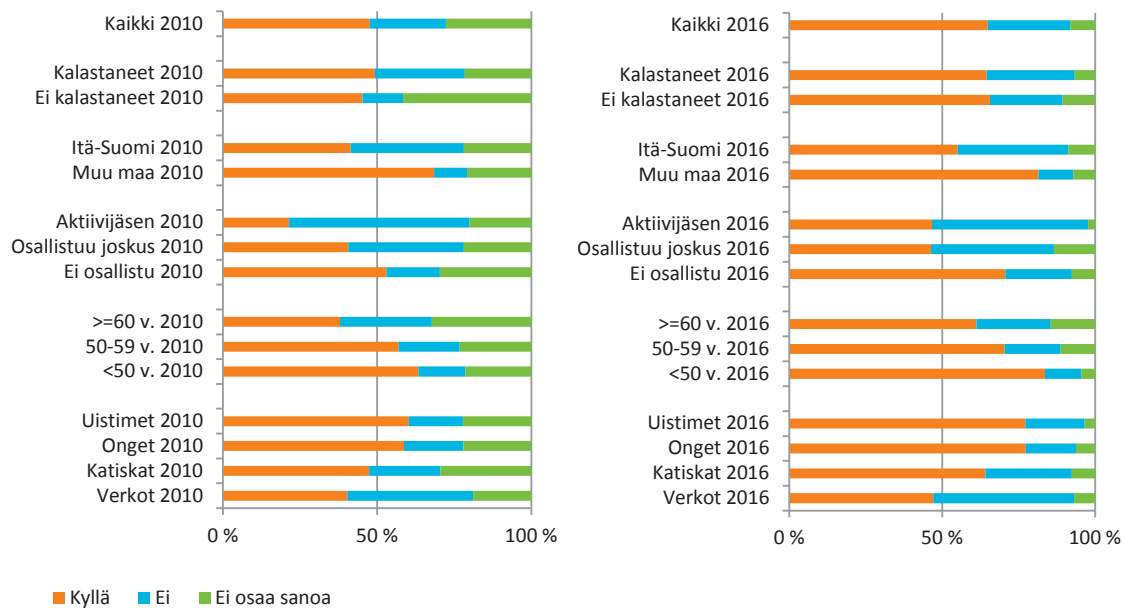
Myös ikä heijastui käsitykseen norpan uhanalaisuudesta. Alle 50-vuotiaista vastaajista 85 % piti norppaa uhanalaisena, kun taas vanhimmista, vähintään 60-vuotiaista, vain 61 %. Erot ikäryhmien välillä olivat tilastollisesti merkitseviä.

Tärkeimmän pyyntimuodon mukaan jaoteltuna kalastavien vedenomistajien jakautui selkeästi mielipiteissään. Verkkokalastajista noin puolet (47 %) piti norppaa uhanalaisena, kun taas uisteliijoista ja onkijoista 77 %. Katiskakalastajat asettuivat näiden ryhmien välille. Erot kalastajaryhmien välillä olivat merkitseviä.

3.4.2. Vertailu vuoteen 2010: Aiempaa suurimpi osa vedenomistajista pitää norppaa uhanalaisena

Vedenomistajien näkemys norpan uhanalaisuudesta oli muuttunut vuodesta 2010. Silloin vajaa puolet (48 %) vastaajista piti norppaa uhanalaisena, mutta vuonna 2016 vastaava osuus 65 % (kuva 11). Muutos mielipiteissä norpan uhanalaisuudesta näkyi myös, kun vastaajien joukko luokiteltiin asuinpaikan, osakaskunta-aktiivisuuden, iän ja tärkeimmän pyyntivälineen mukaan (kuva 11). Lähes kaikissa ryhmissä norppaa uhanalaisena pitävien osuus oli kasvanut. Merkitsevästi oli myös, että mieli-

piteestään epätietoisien osuus oli vähentynyt. Kaikissa muissa vertailupareissa jakaumat erosivat tilastollisesti vuosien 2010 ja 2016 välillä, paitsi osakaskuntatoimintaan satunnaisesti osallistuvien vertailussa.

Kuva 11. Vedenomistajien näkemys saimaannorpan uhanalaisuudesta vuosina 2010 ja 2016. (Vastauksia vuonna 2010 yht. 927 kpl, vuonna 2016 yht. 604 kpl).

3.4.3. Uhkaako kalastus norppaa?

Vastanneista vedenomistajista 40 % arvioi, että kalastus uhkaa saimaannorppaa, yhtä suuri osuus oli sitä mieltä, että kalastus ei uhkaa, ja 20 % ei osannut arvioida asiaa (kuva 12).

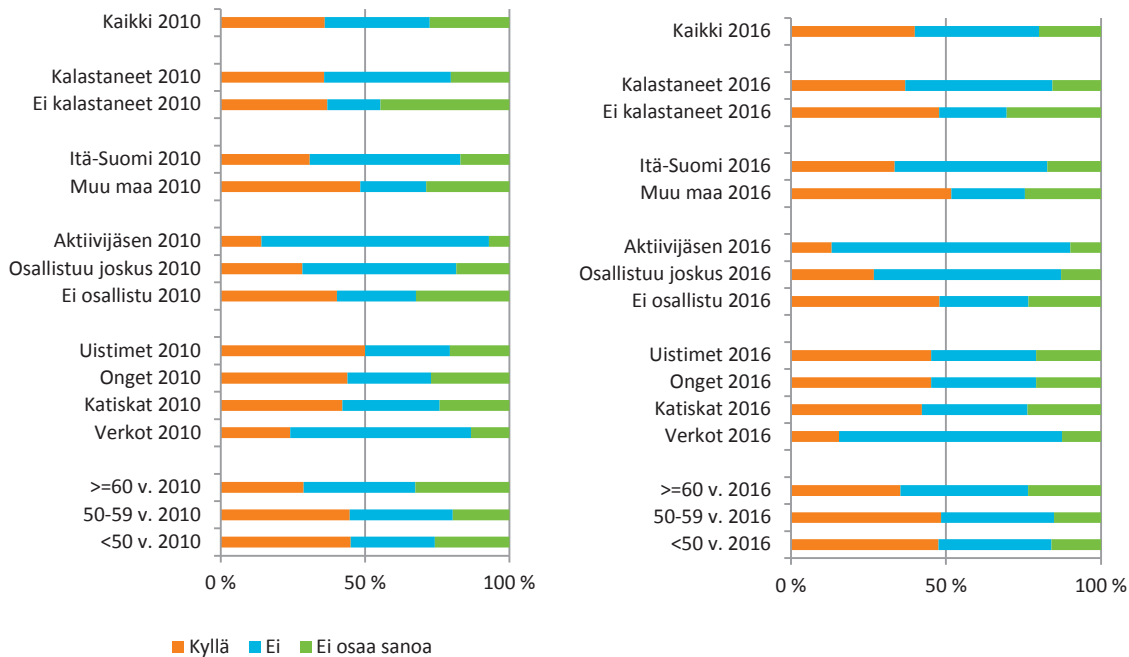
Kalastusharrastus, asuinpaikka, osakaskuntatoiminnan aktiivisuus, tärkein pyyntimuoto ja ikä vaikuttivat käsitykseen kalastuksen muodostamasta uhkasta (kuva 12). Kalastusta harjoittaneet, Itä-Suomessa asuvat, osakaskunta-aktiivit, verkkokalastajat ja 60-vuotiaat ja sitä vanhemmat olivat harvimminkin sitä mieltä, että kalastus on uhka saimaannorpalle. Kaikkien luokittelumuuttujien mukaisissa vertailuissa jakaumien ero oli tilastollisesti merkitsevä.

3.4.4. Vertailu vuoteen 2010: Mielenpide kalastuksen aiheuttamasta uhkasta norpalle säilynyt liki samana

Vedenomistajien mielipiteet kalastuksen aiheuttamasta vaarasta norpalle olivat säilyneet hyvin samankaltaisina vuotta 2010 koskeneen kyselyn tulosten kanssa (kuva 12). Selkein muutos oli epätietoisien osuuden pienentyminen, ero oli tilastollisesti merkitsevä. Kalastusta harjoittaneiden mielipiteet olivat säilyneet samoina, eivätkä eronneet tilastollisesti merkitsevästi. Kalastusta harjoittamattomien vastaajien keskuudessa niiden osuus, jotka pitivät kalastusta uhkana norpalle, oli noussut (37 %:sta 47 %:iin) ja epätietoisien osuus pienentynyt (45 %:sta 30 %:iin). Erot vuosien välillä olivat tilastollisesti merkitseviä. Myös asuinpaikan suhteen tarkasteltuna mielipiteet kalastuksen aiheuttamasta uhasta olivat säilyneet melko samankaltaisina, mutta erosivat silti tilastollisesti molemmissa ryhmässä. Osakaskuntatoimintaan osallistumattomien mielipiteet olivat muuttuneet siten, että kalastusta uhkana pitävien osuus oli hieman noussut ja epätietoisien pienentynyt, ero oli tilastollisesti merkitsevä. Satunnaisesti osakaskuntatoimintaan osallistuvien ja aktiivijäsenten mielipiteet kalastuksen aiheuttamasta uhkasta olivat säilyneet liki samoina vuodesta 2010 vuoteen 2016.

Kalastusta harjoittaneet jaettiin ryhmiin tärkeimmän pyyntivälineen mukaan. Kaikkien kalastajaryhmien mielipiteet kalastuksen vaarallisuudesta norpalle jakoutuivat samoin vuosina 2010 ja 2016 (kuva 12).

Ikäryhmittäin tarkasteltuna näkemykset olivat säilyneet alle 50-vuotiailla ja 50–60-vuotiailla samoina, mutta vanhimmissa ikäryhmässä, yli 60-vuotiailla, kalastusta vaarallisena pitävien osuus oli kasvanut ja epätietoisten vähentynyt.

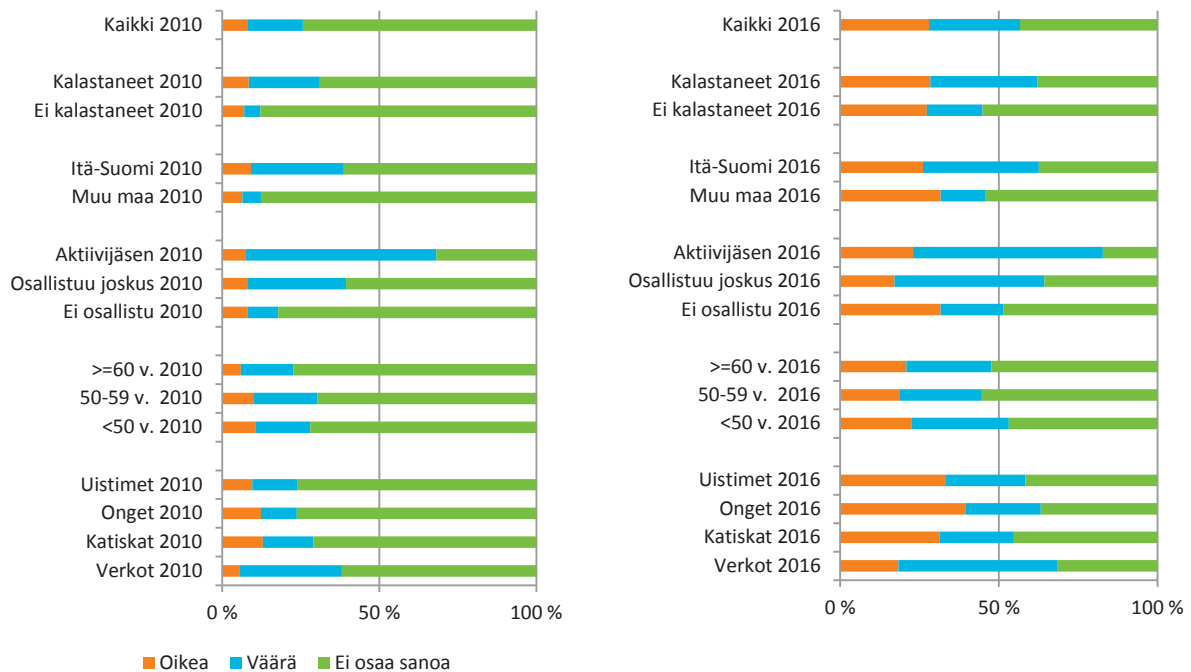
Kuva 12. Vedenomistajien mielipide vuosina 2010 ja 2016 siitä, uhkaako kalastus saimaannorppaa. (Vastauksia v. 2010 yht. 924 kpl, v. 2016 yht. 794 kpl).

3.4.5. Onko Metsähallituksen arvio norppakannan koosta oikea?

Metsähallituksen arviota norppakannan koosta piti kaikista vastaajista oikeana 28 %, vääränä 29 % ja 43 % ei osannut sanoa kantaansa (kuva 13). Sekä kalastaneista että kalastamattomista vedenomistajista noin kolmannes piti kanta-arviota oikeana, mutta kalastaneiden keskuudessa kriittisesti suhtautuvia oli enemmän, noin kolmannes. Ero oli tilastollisesti merkitsevä. Asuminen Itä-Suomessa, aktiivisuus osakaskuntatoimintannassa sekä verkkokalastus tärkeimpänä pyyntimuotona määrittivät niitä omistajia, jotka yleisimmin pitivät Metsähallituksen arviota norppakannan koosta vääränä (kuva 13).

3.4.6. Vertailu vuoteen 2010: Metsähallituksen kanta-arvion hyväksyttävyyttä lisääntynyt, epätietoisten osuus vähentynyt

Vuodesta 2010 tilanne oli muuttunut siten, että vuonna 2016 Metsähallituksen arviota piti aiempaa suurempi osa vastaajista oikeana, mutta ennen kaikkea epätietoisten osuus oli pienentynyt (kuva 13.), eron ollessa tilastollisesti merkitsevä. Taustamuuttujien (kalastusharrastus, asuinalue, osakaskuntatoiminta, ikä, tärkein pyyntimenetelmä) mukaan jaetuissa ryhmissä muutos oli samantapainen, tosin myös vääränä pitävien osuudet olivat joissakin ryhmissä nousseet, kun epätietoisten osuus oli pienentynyt. Erot kyselyiden välillä olivat merkitseviä. Esimerkiksi itäsuomalaisista vedenomistajista Metsähallituksen arviota piti oikeana 8 % vuonna 2010 ja 26 % vuonna 2016. Vääränä arviota piti 24 % vuonna 2010 ja 37 % vuonna 2016, epätietoisia oli 67 % vuonna 2010 ja 37 % vuonna 2016, ja-kaumien erot olivat tilastollisesti merkitseviä.

Kuva 13. Vedenomistajien käsitys, onko Metsähallituksen tekemä arvio saimaannorppien lukumäärästä oikea vuosina 2010 ja 2016. (Vastauksia v. 2010 yht. 909 kpl, v. 2016 yht. 1073 kpl).

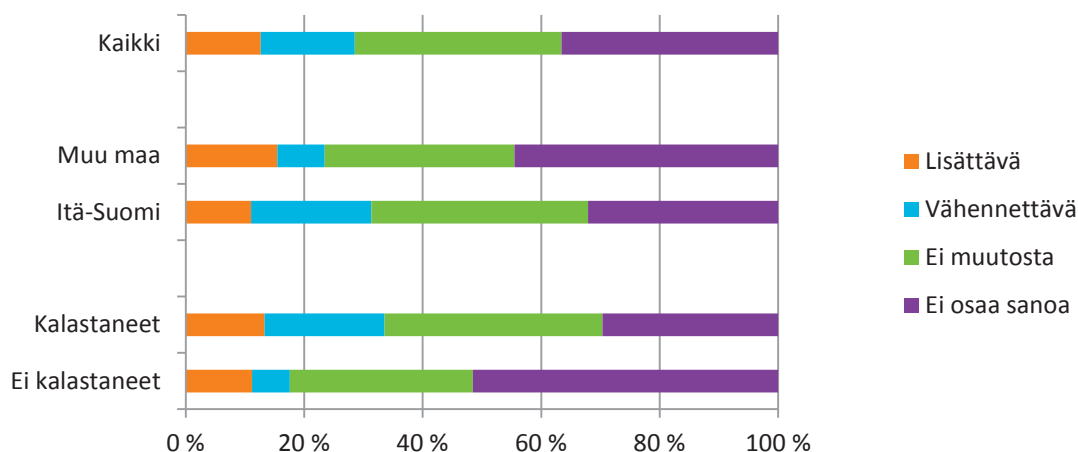
3.5. Kalastusrajoitusten kehittäminen

3.5.1. Kalastusrajoituksista on monenlaisia näkemyksiä

Noin kolmannes vastaajista oli tyytyväisiä saimaannorppien suojelun vuoksi tehtyihin kalastusrajoituksiin ja liki yhtä suuri osuus toivoi niihin muutoksia. Kolmas, hieman suurempi osuus ei ilmaissut kantansa muutostarpeeseen. Muutoksia kaipaavista vastaajista rajoitusten vähentämistä kannatti hieman suurempi osa (16 %) kuin lisäämistä (12 %, kuva 14)

Itä-Suomessa asuvista viidennes toivoi rajoitusten vähentämistä, muualla asuvista näin ajatteli alle 10 %. Suurempi osa heistä kuin itäsuomalaisista ei myöskään osannut ottaa kantaa kalastusrajoitukseen (kuva 14). Itäsuomalaisten ja muualla asuvien mielipiteet rajoitusten muutostarpeista erosivat tilastollisesti.

Kalastusharrastus vaikutti mielipiteisiin ja erot olivat tilastollisesti merkitseviä. 70 % kalastaneista ilmaisi mielipiteensä rajoitusten muutostarpeesta, kalastamattomista vain noin puolet (kuva 14). Kalastaneista 20 % kannatti rajoitusten vähentämistä, kun kalastamattomista vastaava osuus oli 6 %. Hieman useampi kuin joka kymmenes kalastaja kannatti kuitenkin rajoitusten lisäämistä.

Kuva 14. Kaikkien vastaajien mielipiteiden jakautuminen norpansuojelun takia säädettyjen kalastusrajoitusten muutostarpeista, sekä mielipiteiden jakautuminen asuinpaikan ja kalastusharrastuksen suhteen. (Vastauksia yht. 1059 kpl)

3.5.2. Verkkorajoitusten muutostarpeet

Keväällä 2016 voimaan tullutta asetusta valmisteltaessa keskusteltiin verkkorajoitusajan jatkamisesta kesäkuun lopun sijaan heinäkuun loppuun. Ajatusta ei ole haudattu, vaikka heinäkuun kalastusta ei asetuksessa rajoitettu. Vedenomistajilta kysyttiin, onko heinäkuu heille tärkeää verkkokalastusaikaa. Kaikista vastaajista 41 % (vastauksia yht. 698 kpl) ja kalastaneista 46 % piti heinäkuuta tärkeänä verkkokalastusaikana. Verkkokalastajista 85 %:lle heinäkuu oli tärkeää verkkokalastusaikaa, muille kalastajille ei niinkään. Muualla asuvista verkkokalastajista 95 % piti heinäkuuta tärkeänä, itäsuomalaisista 81 %.

Kevään 2016 asetuksessa sallittiin muikun verkkopyynti keväällä verkkokalastuskiellon aikana. Kaikista vastaajista 62 % oli sitä mieltä, että tämä oli tarpeellinen muutos (vastauksia yht. 647 kpl). Kalastaneista vastaajista 65 % piti muutosta tarpeellisena ja ei-kalastaneista 48 %. Verkkokalastajista enemmistö 77 % piti muutosta tarpeellisena, muut kalastajaryhmät eivät kokeneet muutosta yhtä tarpeelliseksi.

Vedenomistajilta kysyttiin myös, kuinka tärkeää muikkuverkoilla kalastaminen on verkkokalastuskiellon aikana. Vain vajaa kymmenes osa kalastusta harjoittaneista vastaajista (n=563) kalasti useimpina vuosina muikkuverkoilla tänä aikana, 20 % satunnaisesti ja 73 % ei koskaan. Verkkokalastajistakaan puolet ei kalastanut muikkuverkoilla keväisen verkkorajoituksen aikana ja vain 15 % useimpina vuosina.

3.5.3. Miten käsitykset kalastusrajoitusten muutostarpeesta ovat muuttuneet?

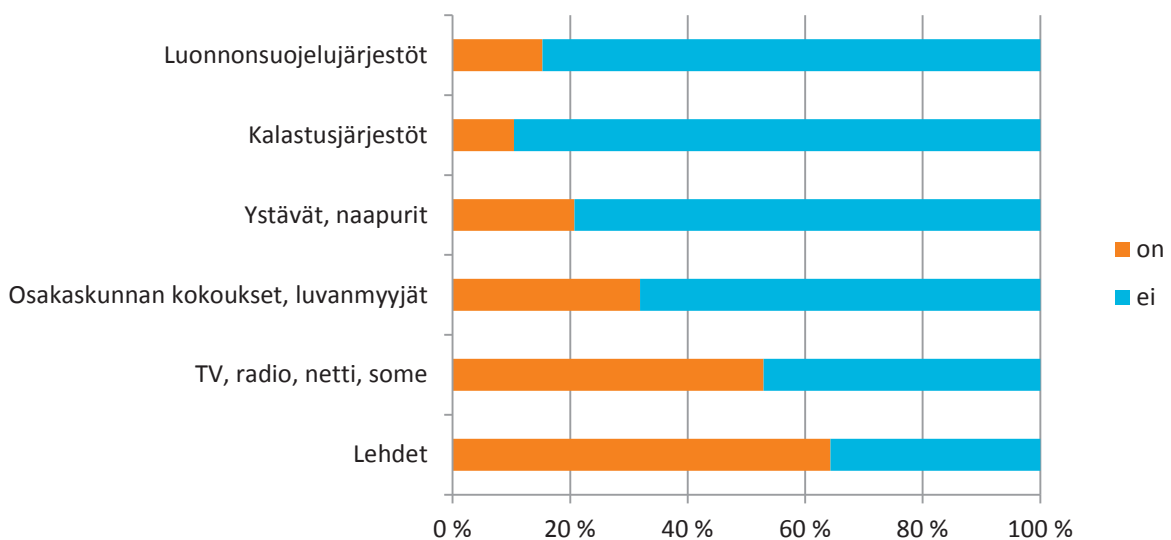
Vuoteen 2010 verrattuna vedenomistajilla oli useammin mielipide kalastusrajoituksista vuonna 2016. Erot mielipiteiden jakaumissa kyselykertojen välillä olivat tilastollisesti merkitseviä. Niiden osuus, jotka eivät osanneet ottaa kantaa kalastusrajoituksiin, oli vähentynyt 46 %:sta 36 %:iin. Vuonna 2016 vedenomistajat olivat tyytyväisempiä olemassa oleviin rajoituksiin kuin vuonna 2010. Tuolloin 25 % oli sitä mieltä, että rajoituksia ei tarvitse muuttaa, kun vuonna 2016 näin ajatteli 34 % vastaajista. Muutostarpeen kannalla oli sama osuus vastaajista, 29 %, molempina kyselykertoina. Näkemykset rajoitusten lisäämisen ja vähentämisen tarpeesta menivät tässä ryhmässä lähes samoin tasan molemmilla kerroilla.

Saimaan vapaa-ajankalastusta selvittäneessä kyselyssä (Kolari ym. 2018) kaikkien vastaajien, niin kalastaneiden kuin muidenkin, näkemykset norpparajoitusten muutostarpeista olivat hyvin samanlaisia kuin vedenomistajien. Kaikista Saimaan alueella asuvista tai mökinomistavista suurempi osa kuin

vedenomistajista ei osannut ottaa kantaa norpparajoitusten muutostarpeeseen. Kalastusta harjoittaneiden alueen asukkaiden ja mökinomistajien mielipiteet vuonna 2014 olivat hyvin samanlaisia kalastusta harjoittaneiden vedenomistajien mielipiteiden kanssa v. 2016.

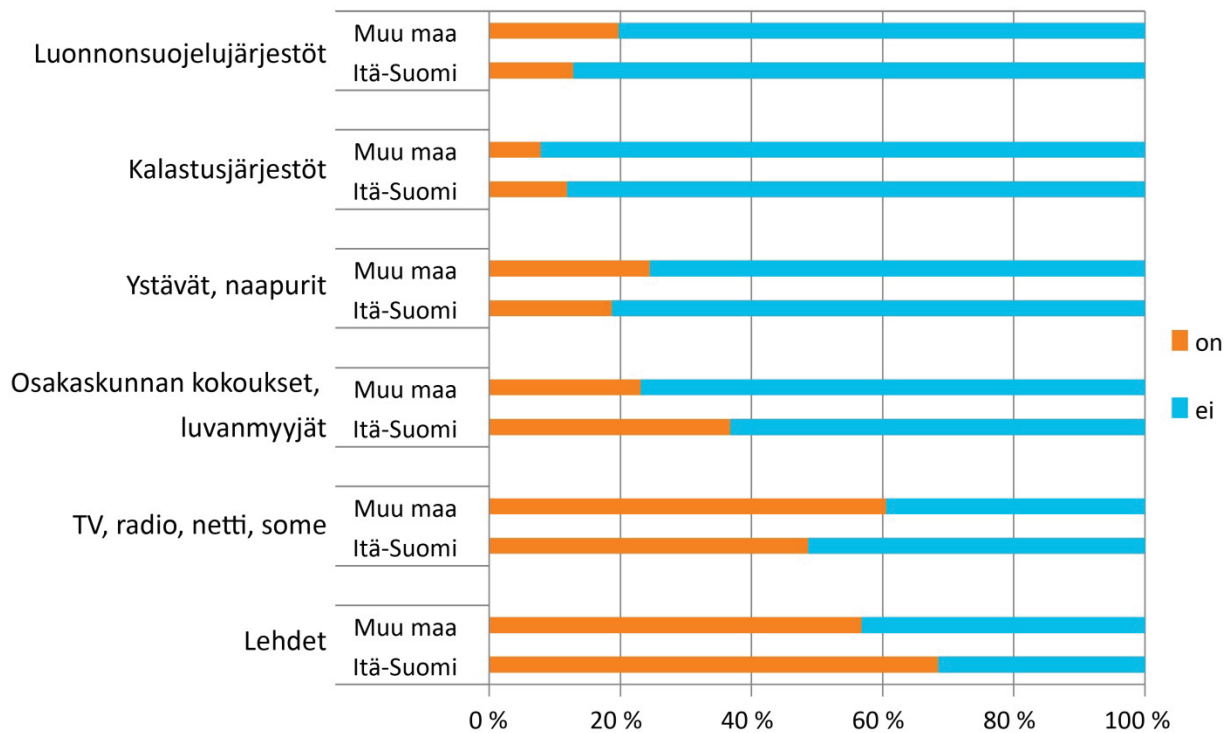
3.6. Mistä saadaan tietoa norpan takia säädetyistä kalastusrajoituksista?

Sanomalehdet olivat yleisin tietolähde norpan vuoksi säädetyistä kalastusrajoituksista (kuva 15). Televisiosta, radiosta, netistä ja somesta tietoa sai puolet vastaajista. Osakaskunnan kokoukset ja luvanmyyjät olivat tietolähteenä noin kolmannekselle. Kalastusta harjoittaneista 41 % oli saanut tietoa tätä kautta ja kalastamattomista noin joka kymmenes. Verkkokalastusta tärkeimpänä pyyntimuotoon pitävälle osakaskunnan kokoukset ja luvanmyyjät olivat kuitenkin tärkeimpiä tietolähteitä kuin muille kalastajaryhmille. Verkkokalastajista 60 % oli saanut tietoa näistä lähteistä ja heille nämä olivat lähes yhtä merkittäviä tietolähteitä kuin sanomalehdetkin.

Kuva 15. Eri tietolähteiden merkitys norpan suojelun vuoksi säädetyistä kalastusrajoituksista (Vastauksia 824 kpl).

Isoja eroja tietolähteiden merkityksessä ei ollut Itä-Suomessa ja muualla asuvien välillä (kuva 16.). Lehtien merkitys oli itäsuomalaisille suurempi kuin maan muissa osissa asuville, koska paikallislehdissä kirjoitetaan enemmän kalastusrajoituksista. Sen sijaan muualla asuville tärkeimpiä tietolähteitä olivat televisio, radio, netti sekä some. Paikallisten suurempaa osallistumisaktiivisuutta osakaskuntatoimintaan kuvastaa kokousten ja luvanmyyjien suurempi merkitys tietolähteenä heille verrattuna muualla Suomessa asuviin. Luonnonsuojelujärjestöt olivat merkityksellisiä tietolähteitä noin viidennekselle muualla Suomessa asuvista, kun taas itäsuomalaisista runsaalle kymmennekselle.

Kuva 16. Eri tietolähteiden merkitys norpansuojelun vuoksi säädettyjä kalastusrajoituksia koskevan tiedon hankinnassa asuinalueen mukaan.

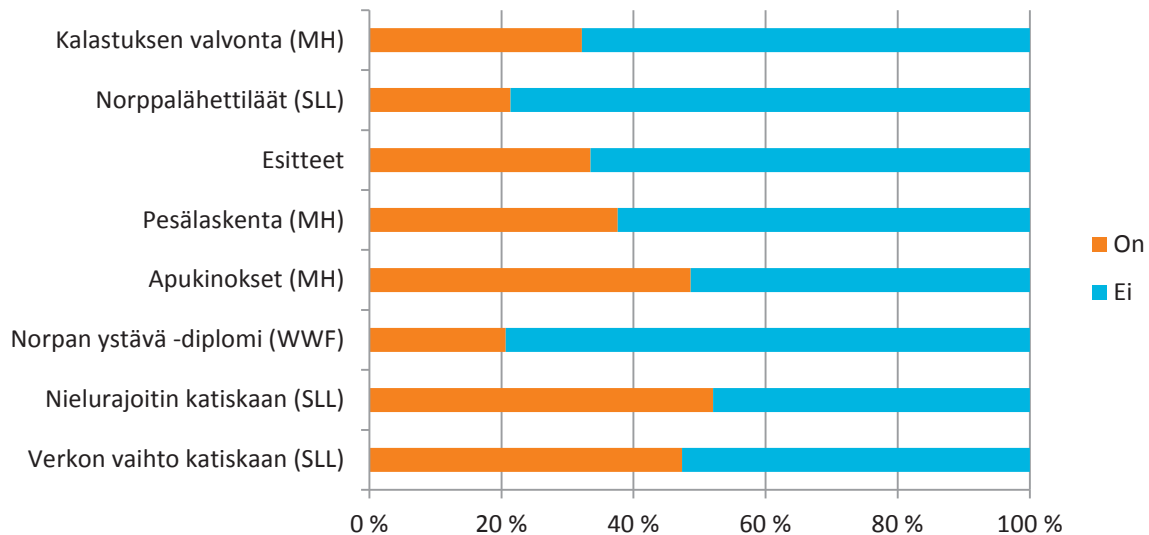
Vedennomistajat ovat entistä tyytyväisempiä kalastusrajoituksista tiedottamiseen. Riittävästi tietoa saaneiden osuus (73 %) oli kasvanut hieman vuoden 2010 tilanteesta, jolloin heitä oli 65 %. Tiedon tarjontaan tyytyväisten osuus oli kasvanut varsinkin kalastusta harrastamattomien omistajien joukossa. Vuonna 2010 vain 36 % kalastamattomista oli saanut mielestään riittävästi tietoa, mutta nyt tämä osuus oli 65 %. Myös kalastaneitten käsitykset tiedon riittävydestä olivat hieman kohentuneet. Edellisen kyselyn mukaan 65 % kalastaneista oli saanut riittävästi tietoa norpparajoituksista ja vuonna 2016 osuus oli 76 %. Osakaskunnat ja luvanmyyjät kohtaavat kalastajia, mutta niiden merkitys tiedon jakajana kalastajillekin oli vaatimaton, 41 % kalastajista oli saanut heidän kauttaan tietoja rajoituksista.

3.7. Saimaannorppa-Life -hankkeen tunnettuus vedennomistajien keskuudessa

Saimaannorppa-Life hankkeen tarkoituksena on ollut paitsi lisätä paikallisten asukkaiden ja mökkiläisten tietämystä norpasta ja norpansuojelusta, myös omakohtaisen suojelutyöhön osallistumisen kautta sitouttaa heitä norppien suojeluun (Safeguarding Saimaa ringed seal – hankesuunnitelma 2013). Oman osallistumisen katsotaan lisäävän suojelutoimenpiteiden hyväksyttävyyttä ja ylpeyttä ainutkertaisen eläinlajin olemassaolosta lähiympäristössä ns. psykologisen omistajuuden kautta (Pohja-Mykrä ym 2015). Tässä osatutkimuksessa selvitettiin Saimaannorppa-Life -hankkeen tunnettuutta vedennomistajien piirissä ja heidän mielipidettään hankkeen toimien vaikutuksista norpansuojelussa. Heiltä kysyttiin, ovatko hankkeen eri toimenpiteet tuttuja, ovatko he itse kohdanneet hankkeen toimenpiteitä tai osallistuneet niihin sekä edistävätkö toimenpiteet heidän mielestään norpansuojelua. Arvioitavana oli kahdeksan eri hankeosapuolten toimenpidettä: Kalastuksen valvonta (vastuutahona Metsähallitus, MH), norppalähettiläät (Suomen luonnonsuojeluliito, SLL), norpan pesien laskenta (MH), apukinosten kolaaminen pesiville norpille (MH), ”Olen norpan ystävä – en kalasta verkoilla” -diplomi

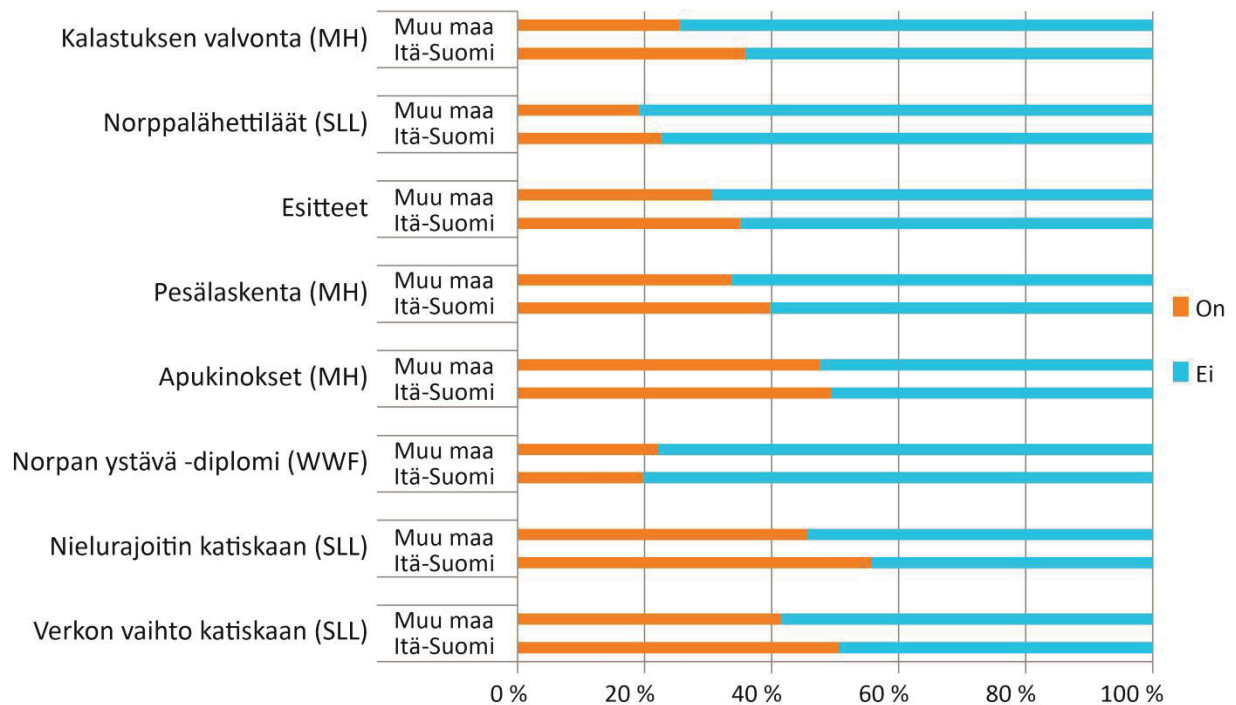
(WWF), nielurajoittimen asentaminen katiskaan (SLL), kalaverkkojen vaihto katiskoihin (SLL) ja hanke-esitteet (useita toimijoita).

Tutuimpia toimia olivat katiskoiden nielurajoittimien jakaminen, apukinosten teko pesiville norpille sekä kalaverkkojen vaihtaminen katiskoihin. Vähiten tunnettiin ”Olen norpan ystävä - en kalasta verkoilla” -diplomi sekä norppalähettilästoiminta (kuva 17).

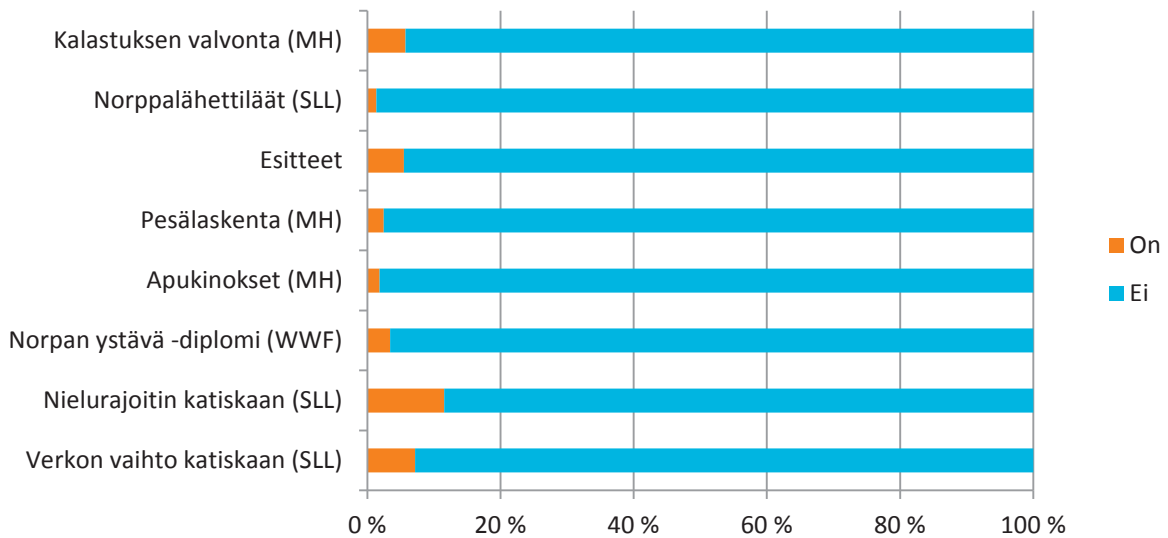
Kuva 17. Onko Saimaannorppa-life -hankkeen toimenpide tuttu? (vastauksia 824 kpl).

Itä-Suomessa asuvat vedenomistajat tunsivat hankkeen toimenpiteet hieman paremmin kuin muualla asuvat (kuva 18.). Vain ”Olen norpan ystävä – en kalasta verkoilla” -diplomi tunnettiin muualla hiukkasen paremmin kuin Itä-Suomessa. Itä-Suomessa asuvat omistajat tunsivat tilastollisesti merkitsevästi paremmin kalastukseen konkreettisesti liittyviä toimia kuten verkkojen vaihto katiskaan, MH:n erävalvojen suorittama kalastuksen valvonta ja katiskan nielurajoittimien jakaminen.

Kuva 18. Saimaannorppa-Life -hankkeen toimenpiteiden tunnettuus Itä-Suomessa ja maan muissa osissa asuville vedenomistajille.

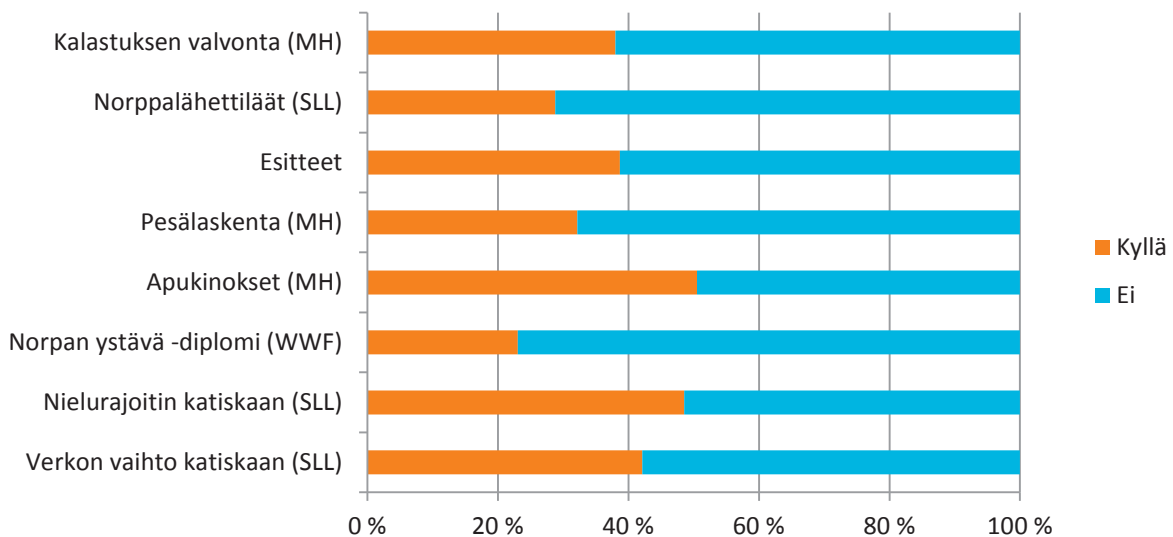
Hankkeen toimenpiteistä moni oli varsin tunnettu, mutta hankkeen toimiin oli osallistunut tai toimenpiteitä itse kohdannut harva vedenomistajista tai omistajan perheenjäsenistä. Noin joka kymmenes (12 %) vastaajista oli kohdannut katiskoiden nielurajoittimien jaon, verkkojen vaihtoon katiskoiksi oli osallistunut hieman harvempi (7 %). Metsähallituksen erävalvojien toteuttamaa kalastuksen valvontaa oli kohdannut kuutisen prosenttia vastaajista. Lähes yhtä harva oli nähnyt erilaisia hankkeen aikana tuotettuja esitteitä. Hyvin tunnettuihin toimiin, apukinosten kolaamiseen ja pesien laskentaan, oli osallistunut vain pieni osa vedenomistajista. Se on sinällään ymmärrettävää, koska toimintaan osallistutaan ohjatusti eikä suurten joukkojen mukana olo ole ollut mahdollistakaan (kuva 19.).

Kuva 19. Onko vedenomistaja tai perheenjäsen osallistunut tai kohdannut Saimaannorppa-Life -hankkeen toimenpidettä (n=824).

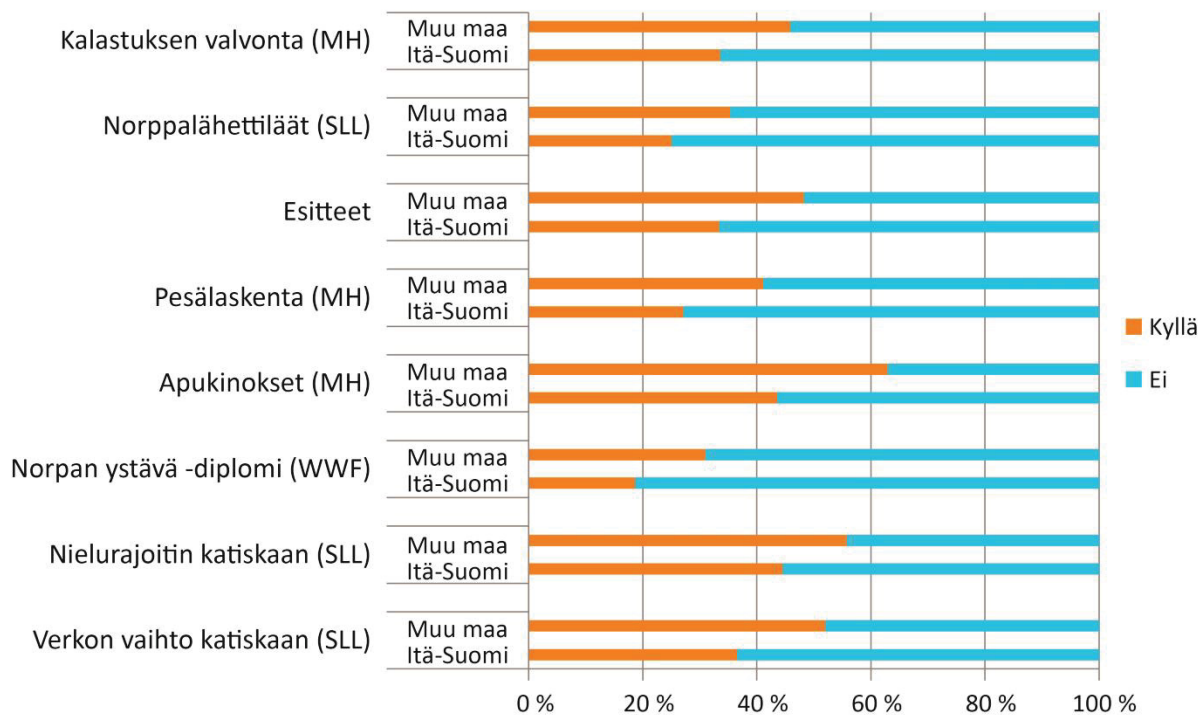
Itä-Suomessa asuvien ja muualla vakituisesti asuvien välillä ei ollut juurikaan eroja eri toimenpiteisiin osallistumisessa. Nielurajoittimia katiskaan oli laittanut hieman suurempi osa muualla asuvista, kun taas kalastuksen valvontaa oli kohdannut hieman useampi itäsuomalainen.

Puolet vastaajista oli sitä mieltä, että apukinosten kolaaminen edistää norpansuojelua (kuva 20). Liki yhtä suuri osa oli sitä mieltä, että katiskojen nielurajoittimien käytöllä on sama vaikutus. Kolmanneksi eniten arvostusta suojelutoimena sai verkkojen vaihtaminen katiskoihin (42 %). Kalastuksen valvonta ja norpansuojelusta kertovien esitteiden jakaminen oli vajaan 40 %:n mielestä eduksi norpansuojelulle.

Kuva 20. Edistääkö toimenpide norpansuojelua? (n=824)

Mualla kuin Itä-Suomessa asuvat vedenomistajat arvioivat itäsuomalaisia myönteisemmin Saimaannorppa-Life -hankkeen toimenpiteet norppien suojelua edistäviksi (kuva 21). Ero oli tilastollisesti merkitsevä kaikkien toimien kohdalla.

Kuva 21. Edistääkö toimenpide norpansuojelua, mielipide asuinpaikan mukaan (vastauksia 824 kpl).

4. Saimaannorppa ja kalastus: Vedenomistajien ja muiden sidosryhmien näkemysten vertailu

Saimaannorpan suojeluun liittyvistä kysymyksistä on tehty viime vuosin useita kyselyitä, joilla on selvitetty suomalaisten asenteita norppaan ja norpansuojelutoimenpiteisiin.

Etelä-Savon maakuntaliitto selvitti yhdessä MMM:n Saimaannorppa ja kalastus -seurantarvian kanssa maa- ja metsätalousministeriön toimeksiannosta kaikille avoimella nettikyselyllä suhtautumista verkkokalastuskiellon laajentamiseen ja kalastusrajoitusten tuntemista ennen kalastusrajoitusasetuksen uusimista vuonna 2015 (Etelä-Savon maakuntaliitto 2.11.2015).

Samaan aikaan WWF selvitytti vastaajapaneeli-menetelmällä näkemyksiä saimaannorpan suojelusta ja verkkokalastuksen rajoittamisesta (WWF 2015). Kummassakin näissä kyselyissä selvitettiin sekä koko Suomen että Saimaan alueen asukkaiden näkemyksiä norpansuojelusta.

RKTL vastasi 2010-luvun alussa yhteistutkimushankkeen 'Saimaannorpan suojelun ja kalastuksen yhteensovittaminen' toteuttamisesta. Siinä selvitettiin ammattikalastajien ja norppa-alueen vedenomistajien kalastusta, kalastusrajoitusten vaikutuksia ja näkemyksiä norpansuojelusta (Kolari ym. 2011, Salmi ym. 2011 ja Salmi ym. 2013).

Luonnonvarakeskus toteutti osana Saimaannorppa-Life -hanketta selvityksen vapaa-ajankalastuksesta Saimaalla vuosina 2014–2015 (Kolari ym. 2018). Tässä työssä selvitettiin kalastusaktiivisuuden ja saaliiden lisäksi alueen vakinaisten ja vapaa-ajanasukkaiden näkemyksiä kalastusrajoituksista ja kalastuksen merkityksistä.

Metsähallitus teetti tammi-helmikuussa 2018 Taloustutkimus Oy:llä tutkimuksen Saimaan vesistöalueen asukkaiden tietoisuudesta ja asenteista saimaannorppaan liittyvissä asioissa. Tutkimus tehtiin puhelinhaastatteluna Saimaan vesistöalueen asukkaille) (Metsähallitus 2018).

Eri otannalla tehdyissä ja eri menetelmillä toteutetuissa tutkimuksissa saadaan luonnollisesti jossain määrin erilaisia tuloksia. Kyselyissä, joihin kuka tahansa kiinnostunut voi vastata (Etelä-Savon maakuntaliitto) tai joissa käytetään olemassa olevia vastaajapaneeleita (WWF) vastaajilla on useimmiten selvä mielipide kysyttävästä asiasta. Alueen asukkaille ja maanomistajille tietyn otannan mukaan tehdyissä kyselyissä (RKTL; Luke, Metsähallitus) vastaajiksi valikoituu myös henkilöitä, joille norpansuojelu ja sen vaikutukset eivät ole niin tärkeitä tai kiinnostavia asioita, että heillä olisi kaikista osa-alueista näkemyksiä. Näissä tutkimuksissa 'ei osaa sanoa' -vastauksia on selvästi enemmän kuin vapaissa kyselyissä. Näkemystä kalastusrajoitusten mahdollisesta muutostarpeesta ei ollut 36 %:lla kaikista vedenomistajista vuonna 2016 eikä 47 %:lla Saimaan alueen asukkaista v. 2015 otantatutkimuksissa (Luke). Vapaasti vastattavissa ja koko Suomen kattavissa paneelitutkimuksissa mielipiteitä kalastusrajoitusten muutostarpeesta oli suurimmalla osalla. Muun muassa verkkokalastuskiellon ulottamista myös heinäkuulle kannatti 68 % kaikista Etelä-Savon maakuntaliiton kyselyyn vastanneista ja 74 % WWF:n paneelin vastaajista.

Suhtautumiseen norpansuojelun takia tehtyihin kalastusrajoituksiin vaikuttaa jossain määrin myös se asuuko vastaaja norppa-alueella vai muualla Suomessa. Verkkokalastuskiellon laajentamista heinäkuulle kannatti 68 % kaikista Etelä-Savon maakuntaliiton kyselyyn vastanneista mutta vain 53 % alueella asuvista vastaajista. Muikkuverkkojen vapauttamista verkkokalastuskiellosta kannatti tässä kyselyssä lähes puolet alueella asuvista, mutta vain noin neljännes kaikista. WWF:n paneelissa heinäkuun verkkokalastuskiellon kannatuksessa ei kuitenkaan ollut vastaavaa eroa asuinpaikan suhteen.

Mahdollisuus kalastaa verkoilla myös heinäkuussa on tärkeää niille, jotka kalastavat pääasiassa verkoilla. Kaikista vedenomistajista noin 60 % ei pitänyt heinäkuuta itselleen tärkeänä verkkokalastusaikana, mutta hiukan tärkeämpi se oli kalastaneille omistajille ja kaikkein tärkeintä muualla kuin norppa-alueella asuville, verkkokalastajiksi profiloituneille omistajille. Kaikkien Saimaan alueen asukkaiden keskuudessa eniten kalastusrajoitusten vähentämistä kannattivat maaseudulla asuvat kalastuksen harrastajat ja lähes yhtä usein kalastavat kesämökkiläiset (Kolari ym. 2018).

Näkemyksiä kalastusrajoituksista on tällä hetkellä suuremmalla osalla vedenomistajista kuin 2010-luvun alussa, jolloin lähes puolet ei osannut ottaa kantaa niiden lieventämisen tai kiristämisen suhteen. Viimeisimmässä kyselyssä niiden osuus, jotka eivät halunneet ottaa kantaa, oli tippunut kymmenellä prosenttiyksiköllä, ja kalastusta harrastavien vedenomistajien keskuudessa vielä enemmän. Kalastusrajoitukset ovat vakiintuneet ja niiden kanssa on eletty jonkin aikaa. Näkemykset niiden toimivuudesta ja vaikutuksista ovat selkiytyneet.

Kalastusrajoituksia pidetään perusteltuna norpansuojelutoimenpiteenä. Etelä-Savon maakuntaliiton kyselyssä 79 % kaikista näki verkkokalastuskieltoalueen tarpeelliseksi ja 71 % alueella asuvista jakoi tämän näkökannan. Luken tutkimusten mukaan niistä vedenomistajista, jotka ilmaisivat näkemyksensä kalastusrajoituksista, selvästi suurempi osa kannatti rajoitusten pitämistä ennallaan kuin niiden muuttamista ja kaikista Saimaan alueen asukkaista näin ajattelevia oli vielä suurempi osuus. Uusimmassa Metsähallituksen kyselyssä norpalle vaarallisten kalanpyydysten käytön rajoittamista pidettiin toiseksi perustellumpina saimaannorpan suojelutoimenpiteenä.

Vajaa kolmannes vedenomistajista luotti arvioon norppien määrästä. He pitivät arviota norppakannan koosta oikeana merkitsevästi useammin kuin 2010-luvun alussa. Koko Saimaan alueen aikuisväestön keskuudessa kanta-arvioon luotetaan selvästi enemmän, 48 % piti sitä oikeana (Metsähallitus 2018). Tästä ryhmästä kuitenkin kolmannes ei osannut ottaa kantaa norppien määrään. Varmimmat mielipiteet olivat Etelä-Savossa asuvilla, heidän joukossaan oli myös eniten niitä, joiden mielestä norppien määrää on aliarvioitu.

Tässä raportoitavan Saimaannorppa-LIFE -hankkeen osaprojektin tavoitteena on myös olla osa hankearviointia tarkastelemalla miten tunnettu hanke on vedenomistajien keskuudessa. Hankkeen tavoitteena on vahvistaa keinoja norpan suojelemiseksi tuottamalla tietoa norppakannan ja kalastuksen tilanteesta, tarjoamalla tietoa suojelun edistämiskeinoista ja lisäämällä norpparajoitusten valvontaa. Tunnetuimmatkin norpansuojelutoimenpiteet olivat tuttuja vain noin puolelle vedenomistajista. Parhaiten tunnetut toimenpiteet ovat olleet hyvin paljon esillä julkisuudessa. Metsähallitus arvioi tunnettuutta Saimaan alueen asukkaiden keskuudessa kevättälvella 2018. Saimaannorppa-LIFE -hanketta voidaan pitää kohtuullisen tunnettuna sekä Saimaan alueen asukkaiden että vedenomistajien parissa. Kuitenkaan 54 % kaikista alueen asukkaista ei ole kuullut hankkeesta. Vedenomistajille hanke oli aavistuksen tutumpi, he tunsivat parhaiten katiskojen nielurajoittimet (52 %) ja apukinosten kolaamisen (48 %). Itä-Suomessa asuvat vedenomistajat tunsivat paremmin kalastukseen liittyviä toimenpiteitä kuin muualla asuvat, kun taas muualla asuvat arvioivat toimenpiteen useammin norppien suojelua edistäviksi.

Hankearvioinnin kannalta tunnettuus ei kuitenkaan ole yksiselitteistä. Vaikka toimenpiteestä olisi kuultukin, sitä ei välttämättä ole mielletty Saimaannorppa-LIFE -hankkeen toimeksi. Lisäksi esim. norppalähettiläät -toimenpide kohdistetaan alakouluikäisiin lapsiin. Vedenomistajat taas ovat vartuneempaa väkeä, eivätkä ole lapsille suunnatun toiminnan kohderyhmääkään. Norppakanta on viime vuosina kasvanut, mikä on tärkeämpää kuin hankkeen tunnettuus.

5. Yhteenveto vedenomistajien norppa-asenteiden muutoksista, kalastuksesta ja viestinnän onnistumisesta

Tämä kyselyn kohdejoukkona olivat Saimaan vedenomistajat. Kahdessa kolmanneksessa vedenomistajien kotitalouksista kalastettiin. Kalastusharrastuksen suhteen vedenomistajat ovat monenlaisia, lupakalastusta harjoittaneita, yleiskalastusoikeudella kalastaneita sekä niitä, jotka eivät kalastaneet ollenkaan.

Saimaannorpan suojelun onnistumisessa oleellisia tekijöitä ovat luonnon asettamien reunaehtojen ja lainsäädännön ohella asenteet norppaa ja sen suojelua kohtaan, kalastusjärjestelyt sekä viestinnän onnistuminen. Vesien omistajien roolina on päättää kalastuksen järjestämisestä ja he ovat siksi yksi keskeisistä norpansuojeluun vaikuttavista ryhmistä. Tästä syystä vedenomistajien kalastus ja siinä tapahtuneet muutokset ovat tärkeitä, vaikka nykyisellään he eivät päätöksentekoon kovin laajasti näytä osallistuvankaan. Tutkimuksen kohteena olevien kymmenen Saimaan norppa-alueen osakaskunnan vedenomistajien kalastustapojen muutoksia ja suhtautumista norpansuojeluun on selvitetty kahteen kertaan 2010-luvulla. Selvitykset kuvaavat vesien omistajien kalastuksen ja asenteiden muuttumista aikana, jolloin norpan suojelemiseksi on tehty merkittäviä muutoksia kalastusta koskeviin säästöksiin rajoittamalla erityisesti verkkokalastusta ja samaan aikaan norppakanta on vahvistunut. Kalastuksen ja norpansuojeluasenteiden muutoksista on koottu neljä indikaattoria, jotka kuvaavat suojeluun vaikuttavien seikkojen kehittymistä vedenomistajien keskuudessa 2010-luvulla. Valitut indikaattorit ovat: pyyntitapojen tärkeys, kalastusrajoitusten hyväksyttävyyden, luottamus viralliseen norpan kanta- ja uhanalaisuusarvioon sekä norppaa ja kalastusrajoituksia koskevan viestinnän onnistuminen.

Verkkokalastus on tärkein pyyntimuoto.

Vedenomistajat arvioivat itse kalastuksensa määrän vähentyneen, vaikka kalastus onkin edelleen yleinen harrastus. Kalastuksen vähenemiseen on kuitenkin vaikuttanut enemmän elämäntilanteen muutos kuin norpparajoitukset. Verkkokalastus on edelleen vedenomistajien tärkeimpänä pitämä kalastustapa. Kalastusmenetelmiä ja saalislajeja vedenomistajat arvioivat norpparajoitusten muuttaneen enemmän kuin muiden syiden.

Verkkokalastuksen tärkeys

	2010	2016
Tärkein pyyntimuoto	verkko	verkko
Toiseksi tärkein pyyntimuoto	onki ja pilkki*	onki*
Verkkopyyntiä vähentäneet omistajat vastaajista	50 %	48 %
Katiskapyyntiä lisänneet omistajat vastaajista	13 %	13 %

*Pyyntimuotojen jako erilainen

Kalastusrajoituksiin tyytyväisten osuus on kasvanut.

Entistä suurempi osa omistajista on tyytyväisiä kalastusrajoituksiin. Kyselyissä ei kuitenkaan voitu tarkemmin analysoida, miksi tyytyväisyys on kasvanut vaikka rajoituksia on tullut lisää. Syinä voidaan arvioida olevan asenneilmapiirin muuttumisen ohella sen, että rajoituksiin on vuosien mittaan totuttu. Nykyiset rajoitukset saattavat myös tuntua hyviltä, jos mahdollisena vaihtoehtona olisi kalastuksen vielä tiukempi rajoittaminen.

Suhtautuminen kalastusrajoituksiin

	2010		2016	
	kalastaneet	kaikki	kalastaneet	kaikki
Kalastusrajoitukset on sopivia	29 %	24 %	36 %	34 %
Ei näkemystä kalastusrajoituksista	37 %	46 %	29 %	36 %
Kalastusrajoituksia pitäisi lieventää		15 %	20 %	16 %
Kalastusrajoituksia pitäisi kiristää		15 %	13 %	12 %

Luottamus arvioon norppakannan koosta ja uhanalaisuudesta on kasvanut

Metsähallitus laatii vuosittaisen arvion norppien määrästä Saimaalla. Vesien omistajat ja myös monet muut sidosryhmät suhtautuivat 2010-luvun alussa sangen kriittisesti kanta-arvioon. Omat ja lähipiirin kokemukset tai kuullut havainnot norppien määrästä eivät vastanneet kanta-arviota. Vuoteen 2016 tultaessa luottamus kanta-arvioon on kasvanut sekä kalastusta harrastavien että kaikkien omistajien keskuudessa. Samalla on myös käsitys norpan uhanalaisuudesta muuttunut, norppaa pitää uhanalaisena jo selvä enemmistö vedenomistajista. Käsitys kalastuksen aiheuttamasta uhasta norpille ei kuitenkaan ole 2010-luvulla muuttunut.

Luottamus Saimaannorpan kanta-arvioon ja uhanalaisuuteen

	2010		2016	
	kalastaneet	kaikki	kalastaneet	kaikki
Kanta-arvio oikea	8 %	8 %	28 %	28 %
Norppa on uhanalainen	49 %	48 %	65 %	65 %
Kalastus uhkaa norppaa	36 %	36 %	37 %	40 %

Kalastusrajoituksista riittävästi tietoa saaneiden osuus on kasvanut.

Kalastusrajoitukset ovat tehokas toimenpide vain, jos niitä noudatetaan. Rajoitukset ja varsinkin niiden muutokset asettavat suuria haasteita viestinnälle. Tietoa rajoituksista ovat jakaneet monet kalatalouden toimijat sekä Saimaan alueella että valtakunnallisesti. 2010-luvulla niiden omistajien osuus, jotka kokevat saaneensa riittävästi tietoa kalastusrajoituksista, on kasvanut. Norppa-asioista tiedottaminen on mennyt perille ja tiedon puutetta rajoituksista kokee entistä harvempi vedenomistajista. Vuonna 2016 voimaan tullut asetus yhtenäisti kalastusrajoitukset koko alueella, mikä helpotti viestintää.

Riittävästi tietoa kalastusrajoituksista saaneet

	2010	2016
Kaikki	65 %	73 %
Kalastaneet	65 %	76 %
Kalastamattomat	36 %	65 %

Viitteet

- Etelä-Savon maakuntaliitto 2.11.2015,
http://suuntanasaimaa.kixit.fi/resources/public//Maakuntaliitto/2015/Kyselyn_tulokset_Saimaan_norppa_ja_kalastus.pdf
- Kolari, I., Hirvonen, E., Salmi, P. & Salmi J. 2011. Vapaa-ajanklasteri saimannorppan esiintymisalueella. RKTL:n työraportteja 17/2011. 29 s.
- Kolari, I., Eskelinen, P., Auvinen, H., Hirvonen, E., Jounela, P. & Moilanen, P. 2018. Vapaa-ajankalastus Saimaalla 2014–2015. Luonnonvara- ja biotalouden tutkimus 32/2018. Luonnonvarakeskus. 36 s.
- Metsähallitus 2018
http://www.metsa.fi/documents/10739/9169677/D3_MH_Taloustutkimus_Asennekysely_2018.pdf/16faaf8d-c4dc-45f6-b003-67e7509cbd1a
- Pohja-Mykrä, M., Kurki, S. & Mykrä, S. 2015. Susipolitiikan suunnanmuutos – ohjailusta omistajuuteen. Teoksessa: Suden kanssa, toim. Hiedanpää, J. & Ratamäki, O. Lapin yliopistokustannus, Rovaniemi. ss 219–243.
- Salmi, J., Salmi, P. & Hirvonen, E. 2011. Ammattikalastus saimaannorppa-alueella. RKTL:n työraportteja 16/2011. 20 s.
- Salmi, P., Kolari, I., Auvinen, H., Kunnasranta, M., Eskelinen, P., Mellanoura, J. & Hirvonen, E. 2013. Kalastus, saimaannorppa ja norppahavainnointi. Riista- ja kalatalous. Tutkimuksia ja selvityksiä 3/2013. 34 s.
- Seppänen, E. & Forsman, L. 2014. Mistä tulevat saimaannorppa-alueen kalastajat? RKTL:n työraportteja 1/2014. 26 s.
- WWF 2015, <http://wwf.fi/mediabank/7820.pdf>

luke.fi

Luonnonvarakeskus
Latokartanonkaari 9
00790 Helsinki
puh. 029 532 6000